

BUITEN

11^e JAARGANG N°. 20

ZATERDAG 19 MEI 1917.

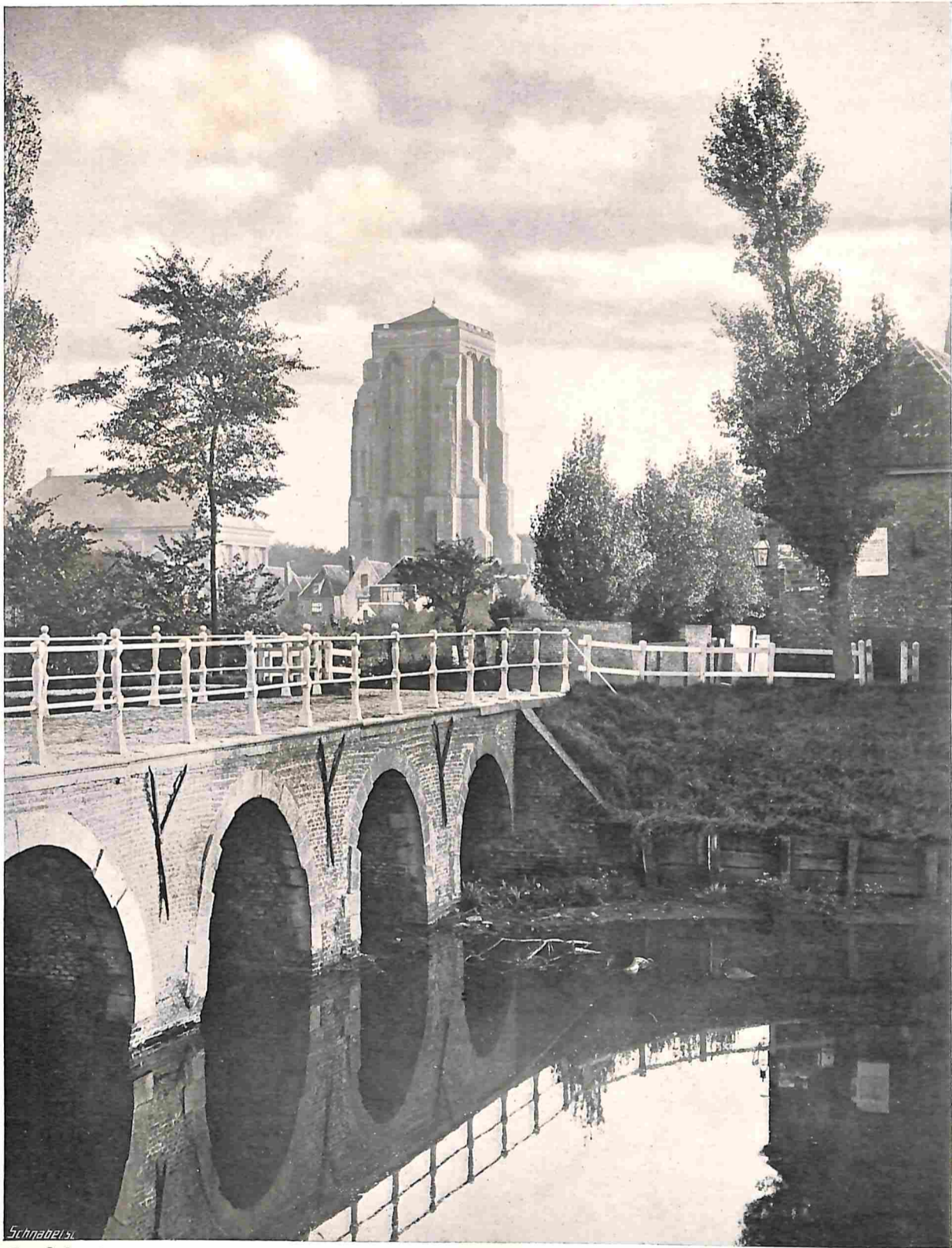

Foto C. Steenbergh.

ZIERIKZEE. DE ZUIDWELLEBRUG.
OP DEN ACHTERGROND DE ST. LIEVENS MONSTERTOREN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW Balfame, door Gertrude Atherton (20)	BLZ. 230
RUSSISCHE PLICHTPLEGINGEN, door S.	231
ZIERIKZEE, door D. V., (GEÏLLUSTREERD), ...	BLZ. 229, 232—236
VREEMDELINGEN, door E. G. van Bolhuis	BLZ. 233
DE DUBBELGESTREEPTE DOLKWESP, (SLOT), door J. H. Fabre, vert. door G. H. Prinsen Geerligs.	234
SCHETSJES UIT DE OOST. „PACIFICATIE”, door W.	235
'S LANDS PLANTENTUIN TE BUITENZORG, door M. C. Kooy—van Zeggelen, (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 236 EN 237
JAPANSCH KINDEREN, door G.	BLZ. 237
DE LAMA'S, door J. J. Hof, (GEÏLL.)	BLZ. 238 EN 239
HET AMERIKAANSCH DUEL, door Ewald Gerhard Seeliger (25)	BLZ. 239
JACHTRIT DER HILVERSUMSCHE CAROUSSELCLUB. ILL.	240
VERBORGEN SCHATTEN, door G.	240
ARTILLERISTEN ONDER DE INSEKTEN	240

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beëtzdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een aavverteerder doet.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts. daarna wordt de prijs 25 cts.

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balfame

(20) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

XVIII.

DE jonge Bruce had geen smaak gehad in de rol die hij spelen moest in het Balfame-drama. Hij was aan de achterdeur verschenen om acht uur op den avond van het interview met de heldin, in de veronderstelling dat Frieda zich met haar gewone slakkengangetje zou voortspoeden naar haar vrijen avond. Zij had hem de deur voor den neus dichtgegooid.

Toen hij aanhield, had zij hem bedreigd met de slang der waterleiding. Geen der beide mislukkingen had hem uit het veld geslagen, en hij was ervan overtuigd, dat zij meer van de zaak wist dan zij wilde erkennen; doch ook was het duidelijk, dat hij niet de man was, om te spreken tot het weinigje hart, dat zij uit Oost Pruisen had meegebracht. Het bloote feit, dat hij er tamelijk Duitsch uitzag en toch volbloed Amerikaan was — gaf hem, hij was er van overtuigd, nog geen kans, haar dicht genoeg te naderen om eenigerlei vorm van overreding te beproeven. Hij haalde diep adem, in zijn vreugde over zijn bevrijding, toen hij tot deze slotsom kwam. Het bloote denkbeeld, dat hij, bij de heldhaftige vervulling van zijn plicht, Frieda misschien een kus had moeten geven, maakte hem onpasselijk. Hij was een bijzonder kieskeurig jongmensch. Doch terwijl hij zijn nederlaag erkende en erin berustte met gemengde gevoelens van opluchting en spijt, viel hem het schitterende alternatief in.

Hij had er zich van vergewist, dat Frieda intiem was met de familie van Conrad Kraus, bijgenaamd „Old Dutch,” te Dobton. Conrad Jr. bejegende haar zooals men dit van een broeder zou mogen verwachten, en het was zijn gewoonte haar 's Zaterdag-avonds naar huis te brengen als zij de populaire danszaal van Elsinore verliet. Het kostte Bruce geen moeite te weten te komen, dat de jonge Duitsch-Amerikaan met zijn geliefkoosde partner had gedanst toen haar pijnlijke zenuw haar plotseling de baas werd, en hij broederlijk met haar mee naar huis was geloopt. De energieke reporter wachtte niet op de volgende tram naar Dobton, doch huurde een auto, en stapte ongeveer een kwartier later af voor den drinksalon van den ouden Dutch.

De jonge Kraus had het druk; Bruce, na wat bier en kaas besteld, en een en ander naar een reeds bezet tafeltje te hebben meegenomen, wist aan een buurman de mededeeling te ontlok-

ken, dat Conrad Jr. tot middernacht achter het buffet zou staan. Papa Kraus was gewoon zich met klokslag negen te verwijderen, en zijn gansche gezin, op Conrad na, mede te nemen. De oudste van dit verknochte gezin bleef dan den dorst lesschen van de omgeving, tot twaalf uur, en dan sloot hij de zaak aan de straat en ging zoo vlug mogelijk in het achterhuis naar bed; hij moest en ging weder bijtijds op, daar hij bediende was in de voornaamste kruidenierszaak van de stad. Hij was nog slechts twee-en-twintig, doch zuinig en hij wilde graag trouwen. Bruce pakte den volgenden trein naar New York, had een kort onderhoud met zijn stadsredacteur, en keerde eenige minuten voor sluittijd te Dobton terug. Hij bleef in de buurt van het buffet tot hij gelegenheid kreeg om zonder beluisterd te worden, met Conrad te spreken.

„Ik zou u graag even spreken, zoodra u de zaak gesloten hebt,” zeide hij zonder verdere inleiding.

De jonge Duitscher keek den reporter norsch aan. Hoewel hij te Dobton geboren was, stond hem de houding der Amerikaanse pers al even erg tegen als zijn prikkelbaren vader, en nog feller dan deze kwam hij op tegen de verdenking die een oogeblik het huis Kraus getroffen had.

„Maak je vooral niet boos, vóór je weet wat ik te zeggen heb,” fluisterde Bruce. „Er konden wel eens een mooie vijfhonderd dollar voor jou uit te halen zijn.”

Conrad keek op de klok. Het was vijf minuten voor twaalf. Hij stond zoo onbewegelijk als zijn plichten het hem slechts veroorloofden, tot het twaalf uur sloeg, en toen zond hij den laatsten klant de deur uit, sloot deze, en volgde den reporter de nog verlichte straat af, naar een donkere laan in het villapark.

„En wat is er nu?” gromde Conrad, die er niet van hield dat er inbreuk werd gemaakt op zijn gewoonten. „Ik sta op om . . . .”

„Ja, ja, dat weet ik. Ik zal je niet meer dan een kwartier ophouden. Ik wou graag dat je me alles vertelde wat je weet van dien avond dat Balfame vermoord werd.”

Hij had den arm van den jongen Duitscher genomen en voelde hem stijver worden. „Ik weet niks,” was het antwoord.

„O, ja, tòch wel. Je bracht Frieda naar huis, en kwam daar aan even voor er geschoten werd. Jullie gingen door den zijingang naar de achterplaats, maar vandaar kon je het boschje heel goed zien.”

„Het was stikdonker. Ik kon niks zien in het boschje.”

„Aha! Maar je zag wel iets ergens anders! Je hebt het niet durven vertellen omdat er praatjes gingen dat je vader sluipmoordenaars had gebruikt . . . .”

„Dat zijn gemeene leugens!” brulde de jonge Kraus.

„Natuurlijk, dat weet ik en dat doet de pers net zoo goed. Dat idee was een wilde droom van de politie. Maar in ieder geval dacht jij, dat het geen kwaad idee zou zijn om je op een afstand te houden van de heele kwestie. Dat is de waarheid. Probeer maar niet dat te ontkennen. Je zag iets dat de wet op 't rechte spoor zou kunnen brengen. Wat was dat? Als je de waarheid zeggen wilt, liggen er vijfhonderd dollar voor je klaar. Maar denk er wel om, ik wensch alleen de waarheid te hooren. Ik vertegenwoordig geen blad dat voor leugens betaalt en dus is je eer veilig. Jijzelf natuurlijk ook.”

Conrad dacht eenige oogeblikken na. Hij was eerlijk en wenschte er heel zeker van te zijn dat hem niets gevraagd werd iets te doen wat hem een onaangenaam gevoel zou geven als hij die vijfhonderd dollar belegde in huizen in West Elsinore en hij wilde dat hij er zich van kon verzekeren, dat de waarheid altijd het beste is, hetzij dit van een commercieel standpunt voordeelig is of niet. Hij wikte en woog de voor en tegens zóó lang, dat Bruce op het punt stond ongeduldig los te barsten, juist toen hij zijn besluit nam.

„Ja, ik zag wel iets. Maar ik heb er niet over willen praten. Ze hadden kunnen zeggen dat ik er mee te maken had, of dat ik loog om Frieda te dekken . . . .”

„Precies. Er was niet het minste verband tusschen haar en Balfame . . . .”

Conrad ging door, precies alsof de reporter hem niet in de rede gevallen was.

„Ik had Frieda tot aan de achterdeur gebracht. Ze huilde van de kiespijn, en ik hoorde haar naar boven loopen. Ik vond het 't beste nog even te blijven wachten. De druppeltjes die ze had, zei ze, zouden misschien niet helpen, en 't was mogelijk dat ik met haar naar een tandarts zou moeten. Zij was binnengegaan door de achterdeur van de gang. Plotseling zag ik de deur van de keuken opengaan, en toen ik er al naar toe wou gaan, zag ik dat het niet Frieda was die naar buiten kwam. Het was mevrouw Balfame.

Zij sloot de deur achter zich, en sloop toen langs me heen naar den achterkant van de keukenplaats. Ik hield haar in de gaten en zag dat ze zich plotseling omkeerde en op het boschje toeging. Ze maakte heelemaal geen lawaai . . . .”

„Hoe weet je dat het Frieda niet was?”

„Frieda is nog geen vijf voet drie, en dit was een lange vrouw, nog langer dan ik, en ik ben vijf voet acht. Ik heb mevrouw Balfame vaak gezien, en al kon ik haar gezicht niet zien . . . . ze had een donkere sluier of sjaal ervoor . . . . ik kende haar toch wel aan haar lengte en loop. Natuurlijk bleef ik staan kijken om te zien wat ze in 't zin had. Een paar minuten later hoorde ik die zot van 'n Balfame Dawburn Street inkomen onder 't zingen van „Tipperary,” en toen hoorde ik een schot. Ik begreep wel dat Balfame eindelijk gekregen had wat er voor hem in de maak was, en ik bleef niet langer wachten om nog meer te zien.

Een paar minuten lang liep ik op m'n teenen, en toen liep ik de achtertuinen van de volgende vier huizen door en toen naar Balfame Street om de tram te pakken. Maar Frieda hoorde mevrouw Balfame weer binnenkomen. Ze was heelemaal buiten adem, en toen ze iets op de trap hoorde, riep ze, denk ik, voor ze erbij dacht, en vroeg Frieda of ze ook iets gehoord had. Maar Frieda is erg voorzichtig. Zij had het schot gehoord, maar ze ging stokstijf tegen den muur staan toen ze mevrouw Balfame d'r stem hoorde, en zei niks. Later zeien wij tegen d'r dat ze 't beste deed, met voor 't oogenblik d'r mond te houden."

"En geloof je, dat mevrouw Balfame het gedaan heeft?"

"Wie anders? Ik zal d'r niks rouwig om wezen als zij naar de stoel gaat. Ze mosten 'n vrouw altijd zoo streng mogelijk straffen voor 't dooden van 'n man, al was 't dan ook 'n vent als Balfame."

"Daar hoef je anders niet bang voor te zijn, maar we zullen d'r een eerste klas zaakje van maken. Vertel wat je mij hebt verteld morgen eens aan de Grand Jury, en je krijgt je vijfhonderd dollar vóór het avond is. En nu moet je met me meegaan, en maken dat ik een woordje met Frieda kan praten. Ze wil niet naar me kijken zelfs, en natuurlijk ligt ze al op bed. Maar ik moet haar vertellen dat er een paar honderd dollar voor haar aan vast zitten als ze verteld wat zij gezien heeft...."

"Maar dan zou ze gearresteerd worden wegens meinede. Bij het onderzoek van den lijkschouwer heeft ze verklaard dat ze niks wist."

"Een kiespijnabces zal haar terughoudendheid op ieder ander gebied wel verklaren."

"Misschien moet ik u ook nog vertellen dat ze vanavond — of eigenlijk gisteravond, nicht wahr?... bij ons kwam, en aan mijn papa vertelde, dat advocaat Rush haar bang gemaakt had, en gezegd, dat ze wel eens kon aangeklaagd worden van den moord, en dat ze dus maar beter deed uit te snijden. Maar papa raadde haar aan om naar huis te gaan en niet bang te wezen, omdat er niks te vreezen was. Hij wist, dat als ze wegliep, ze hem wel weer zouden verdenken, omdat het meisje veel bij ons aan huis komt; en natuurlijk zou de politie haar dadelijk weer achterna-zitten. En omdat ze zoo'n goed, verstandig meisje is, volgde ze vader's raad op en ging weer naar huis."

"Goed zoo. Kom mee. Ik ben wel niet aan 't morgenblad, maar ik heb de lui beloofd dat ik ze zou vertellen wat ik te weten was gekomen als ik nog op tijd kon terug zijn."

Hij huurde wederom een auto, en zij stapten uit op den hoek van Dawburn Street en Orchard Street, en betraden het erf der Balfames door het leveranciershek links en slopen toen naar den achterkant van het huis. Het laantje achter het vier morgen groote goedje was te vol kuilen en gaten en te ver om te probeeren vandaar binnen te komen. Ze werden natuurlijk aangehouden door den wachthoudenden rechercheur, doch toen zij hun aanwezigheid haastig hadden verklaard, voegde hij zich bij hen, en krom zelfs op een afdakje om Frieda Appel te wekken uit haar jeugdige en onschuldige sluimeringen. Hun vereenigde pogingen vereischten drie uur; en dat verklaart waarom de kolosale geschiedenis eerst in de vroege editie van de middagbladen verscheen inplaats van reeds 's morgens den eetlust van verscheidene miljoenen te scherpen.

Het onderhoud met Frieda, die erg klaar wakker werd, toen de ongepaste stoornis verklaard werd door den betrouwenswaardigen Conrad, en die de beloofde som voor haar ook op vijfhonderd dollar wist te brengen, verklaart waarom mevrouw Balfame reeds Donderdagsavonds in de gevangenis achter het gerechtsgebouw zat.

XIX.

Toen de sherief van Dobton en zijn helpers kwamen om Mevrouw Balfame, de vrouw van hun ouden wapenmakker, te arresteren, was het eenige wat zij haar konden vertellen, dat de Districtsadvocaat een bevel van inhechtenisneming had aangevraagd, onmiddellijk na het getuigenis van de Grand Jury, van Frieda Appel en van de beide Krausen, vader en zoon. Wat die getuigenis behelsde hadden zij haar niet kunnen mededeelen al hadden zij dit geweld, doch dat het incrimineerend genoeg was om haar beschuldiging bij de Grand Jury te verzekeren was even duidelijk als onheilspellend.

Zij kwamen juist toen Mevrouw Balfame op het punt stond het huis te verlaten om te gaan lunchen bij mevrouw Cummack; Frieda was vertrokken lang voor het tijd was om het middagmaal gereed te maken. Meneer Cramb, de sherief, sloot de deur achter zich, en voor den neus van de verontwaardigde vrouwelijke reporters, die, minder meedoogenloos doch even loyaal jegens hun bladen, een „verhaal vol menschelijke belangstelling" verlangden voor het hongerige publiek. Mevrouw Balfame en haar vriendinnen trokken zich voor de onwelkome bezoekers in de zitkamer terug. Mevrouw Battle weende luid; Alys Crumley, die eenige oogenblikken tevoren met haar moeder was binnengekomen, viel plotseling op een stoel in den hoek neer, en drukte de handen tegen haar mond terwijl zij mevrouw Balfame met doodelijk verschrikte oogen aanstaarde. Ook de andere vrouwen stortten tranen, toen de al even mistroostige sherief zijn boodschap verklaarde en het bevel tot inhechtenisneming voorlas. Alleen mevrouw Balfame was kalm. Zij spande zich tot het uiterste in, en zond zulk een kort maar krachtige boodschap langs haar trillende zenuwen, dat het hen voor het oogenblik deed verstarren. Zij had slechts een flauw besef van het dramatische, doch een heel scherp begrip van haar eigen bijzondere positie in haar kleine wereldje, en zij wist dat er in deze vreeselijke crisis van haar verwacht werd, dat

zij zich zou gedragen als een moedige, waardige vrouw — een vrouw, die haar vriendinnen konden blijven verheffen als staande ver boven de gewone massa. Direct zag zij den toestand onder de oogen.

"Maak je maar niks bezorgd!" zeide meneer Cramb, terwijl hij haar op den schouder klopte, hoewel hij nooit tevoren den moed had gehad om haar ook maar zelfs zijn hand toe te steken, en dikwijls „medelijden met dien armen Dave" had gehad. „Om de een of andere reden hebben die „Duitschers" gelogen, maar ze kunnen niks tegen je in te brengen hebben dat steek houdt, en we zullen al heel gauw uitvinden wat ze in 't schild voeren."

"Ik trek me er ook niets van aan," zeide mevrouw Balfame koud... „hoewel ik natuurlijk wel bezwaar maak tegen de vernedering van een arrestatie, en zelfs tegen het doorbrengen van een nacht in de gevangenis. Waar word ik eigenlijk precies van beschuldigd?"

Het gezicht van den sherief trok in rimpels en hij schraapte den keel. „Nu, ik geloof dat het van moord is. Dat is een leelijk woord, maar woorden zeggen niets als d'r niets achter zit."

"Moord in eerste instantie?" gilte mevrouw Gifning.

Cramb knikte van ja.

"En is daar geen vrijlating op borgstelling bij mogelijk?" Mevrouw Frew's oogen rolden woest.

"Nee, dat gaat niet."

Mevrouw Balfame stond haastig op. Er waarde een vreeselijk mogelijkheid van aanstekelijkheid rond in deze van emotie geladen kamer. Zij kuste ieder harer vriendinnen om beurten. „Het komt natuurlijk alles terecht," vermaande zij hen vriendelijk. „Alleen mannen laten zich beetnemen door zulk een complot, en natuurlijk zitten er een hoop Duitschers in de Grand Jury... er zijn er zooveel in dit district. Ik zal bijgestaan worden door een uitstekenden advocaat, Dave's vriend, meneer Rush. En ik ben er zeker van dat ik het heel goed zal hebben in de districtsgevangenis... hij is zoo aardig en nieuw." Maar niettegenstaande haar kranige zelfbeheersching rilde zij toch.

"Je zult behandeld worden als een koningin," bracht de sherief haastig in het midden. Hij was trotsch op haar, en ontzaglijk verlicht, dat hij geen gevangene, die het op haar zenuwen had, moest begeleiden naar de vijf mijlen verwijderde gevangenis. „Je krijgt de eigen suite van den hoofdcipier, en ik vertrouw dat je vriendinnen bij je zullen komen wanneer ze willen. Ik geloof dat we maar moesten opstappen."

Toen mevrouw Balfame de kamer verliet, ontmoetten haar oogen den hevig-verschrokken, verbijsterden blik van Alys Crumley, en een van die duistere instincten, die uit den halfbewusten geest opschieten als herinneringen die los worden gelaten onder hoogen druk, deed haar hand impulsief uitsteken en het meisje naar zich toe trekken.

"Ik kan altijd zeker zijn van jouw trouw," fluisterde zij. „Wil je niet even mee naar boven gaan en me helpen pakken?"

(Wordt vervolgd).

RUSSISCHE PLICHTPLEGINGEN.

Tsaar Paul I, die na een vijfjarige waanzinnig-despotische regeering in den nacht van 23 op 24 Maart 1801 vermoord werd, had onder andere de aan het Russische hof veel voorkomende gewoonte, aan vleiene hovelingen uit den laagsten stand hooge bedieningen te geven. Zoo b.v. was zekere Iwan Paulowitsj Koetaïsof tot 's keizers kamerdienaar en garderobier opgeklommen, ofschoon hij niets meer was dan een in 1770 gevangen geraakte arme Turk, maar die zich had laten doopen en tot barbier van den Tsaar bevorderd was. Maar aan Russen van hoogadelijke afkomst viel het wel moeilijker met zulke parvenuen als gelijken om te gaan. Doch zij troostten zich dan met een zeker soort van plichtplegingen, waarmee echter parvenuen als Koetaïsof het voor lief moesten nemen.

Graaf Soeworof, generaal van 't Russisch-Oostenrijksche leger, had den slag aan de Trebia gewonnen en Mantua bevrijd, Juni 1799, en keerde nu als prins Soeworof naar Rusland terug. Om hem te gaan verwelkomen, zond de Tsaar hem kamerdienaar Koetaïsof te gemoet. Graaf Soeworof ontving hem, en hield zich, alsof hij niets van 's mans afkomst wist, en Koetaïsof deed, wat hem was opgedragen. Toen hij klaar was met zijne taak, schelde de graaf, en zijn bediende kwam binnen. „Trosjka", sprak Soeworof, „ik herhaal je alle dagen, drink toch niet meer, en steel niet meer, doch je wilt niet naar me luisteren. Maar kijk nu eens naar dezen heer. Hij was, als jij, kamerknaap, en omdat hij nooit dronken was, en nooit stal, daarom is hij nu opperstalmeester van Zijne Majesteit, Ridder van alle Russische orden en Rijksgraaf. Tracht jij nu 's mans voorbeeld te volgen!"

Een paar dagen later ontmoetten beide heeren elkander in een der gangen van het winterpaleis. Zoodra Soeworof den gunsteling van den Tsaar ontmoette, boog hij diep voorover, haast tot aan den grond, voor... den kachelstoker van het paleis. Koetaïsof schrikte er van, en riep: „Maar mijn prins, wat doet gij nu? Het is de kachelstoker, dien gij daar groet!" En Soeworof antwoordde: „In godsnaam, mijnheer, wat doet er dat toe? Jij bent graaf, en ik ben prins; maar van de genade des Keizers weet je immers volstrekt niet, of „die man daar" niet ook een groot heer worden zal, en daarom is het noodig, zich maar van te voren met hem op een goeden voet te stellen". Of Koetaïsof de plichtpleging van Soeworof begreep zal hebben, weet ik niet. S.

Foto C. Steenbergh.

ZIERIKZEE. DE ZUID- EN NOORDHAVENPOORT.

ZIERIKZEE.

(Vervolg).

DE rivier de Schelde, in de vroege middeleeuwen Scaldis geheeten, had destijds slechts één groote uitmonding, namelijk de tegenwoordige Ooster-Schelde (de Westerschelde ontstond eerst later). Aan de rivier dankte het eiland Schouwen zijn naam. Tusschen Schouwen en de opkomende gronden van het eiland Duiveland stroomde in noordwaartsche

richting de Gouwe, een zeer breed vaarwater, waarmede men, langs de Schelde uit België komende, Holland bezocht. Niet ver van de plaats waar beide water- en handelswegen elkaar ontmoetten, ontstond Zierikzee.

Een nog bestaande, twintig minuten benoordoosten de stad gelegen en omstreeks de 7^e of 8^e eeuw opgeworpen vliedberg, wijst er op, dat de gronden in deze omgeving toen nog niet bekaad of bedijkt waren. De hoogliggende bodem (sedert vrij wat gedaald) maakte zulks toen nog vrijwel onnoodig en, mocht een enkele maal een zeer hooge vloed het land onder water zetten, de weinige bewoners dezer streken die met hun vee op de vliedbergen of droogblijvende punten zich hadden teruggetrokken, konden na een of twee dagen weder hun bedrijf en hun kalm verloopend leven voortzetten. Naast wat bebouwing van den grond en veeteelt voor eigen behoeften, zal o.a. ook zoutnering hier al vroeg hebben bestaan. In een stuk van 776, dat op deze streek betrekking moet hebben, wordt al van zoutkeeten gesproken.

Er is eene overlevering die zegt dat Zierikzee in 849 ommuurd zou zijn. Wellicht is dit een nagalm uit een ver verleden, toen de verzameling huizen en hutten, waaruit eenmaal Zierikzee zou groeien, versterkt werd tegen de zoozeer gevreesde strooptochten der Noormannen. Twee eeuwen later, in 1048, moet hier het grafelijk kasteel gesticht zijn, dat tot in het begin der 17^e eeuw bestond, 's Gravenhof heette en te vinden was ten Westen van den Sint Lievens Monstertoren, alwaar het oude middenpunt der stad lag. In de nabijheid daarvan verrees in het midden der 12^e eeuw eene kapel, gewijd aan den Heiligen Livinus († 657), de aloude schutspatroon van Zierikzee, wiens vereering alhier op zeer oude betrekkingen met Vlaanderen — het terrein zijner werkzaamheid — wijst.

Zeer vermoedelijk door Graaf Floris III in de tweede helft der 12^e eeuw tot stad verheven op 's graven gebied (geëximeerd; alle grond buiten de wallen bleef nog tot 1303 in 's graven bezit), moet Zierikzee destijds reeds keuren verkregen hebben, welke in 1247 door die van graaf Willem II vervangen en aangevuld zijn.

Tengevolge harer getrouwheid aan de graven uit het Hollandsche huis door deze begunstigd (Willem I vond in 1203 hier bescherming tegen zijne vijanden, Willem II en Floris V schonken haar keuren, enz.) nam Zierikzee in den loop der 13^e eeuw aanmerkelijk in aanzien toe en wist zich bij de bange belegering door de Vlamingen in 1304 met leeuwenmoed te verdedigen en staande te houden.

Oorspronkelijk door zoutbereiding en vischvangst reeds tot eenigen welstand geraakt, breidde de zeevaart der Zierikzeeënaars zich in den loop der 14^e eeuw zoozeer uit, dat er een druk handelsverkeer met de Oostzee ontstond.

De voor handel en visscherij zoo gunstig gelegen stad, door uitlegging in Oostelijke richting omstreeks het midden der 14^e eeuw aanmerkelijk vergroot, legde ook voortdurend meer gewicht in de schaal van het landsbestuur. Soms had zij kwade jaren te doorworstelen en groote rampen, door vuur, storm of water haar toegebracht, veroorzaakten diepe armoede, die echter dikwijls verwonderlijk snel door ongekende welvaart werd afgewisseld en het moet

Foto C. Steenbergh.

ZIERIKZEE.

DE NOORDHAVENPOORT (BUITENZIJDE), OORSPRONKELIJK UIT DE EERSTE HELFT DER VEERTIENDE EEUW, MAAR IN 1492 EN IN 1559 VERBOUWD.

voor Zierikzee wel een tijd van overvloed geweest zijn, toen de stad in het midden der 15^e eeuw de grondslagen kon doen leggen voor een bouwgevaarte als de Sint Lievens Monstertoren.

Niet gering was ook de stoffelijke welvaart van Zierikzee in de eerste helft der 16^e eeuw, want dank zij een groot herstelingsvermogen na watervloeden en pestziekten, beurde de stad telkens het hoofd moedig naar boven. De voor het geheele vaderland zoo benarde dagen van den Spaanschen vrijheidsoorlog, waarin Zierikzee bij de belegering van 1575 op 1576 zulk eene belangrijke rol vervulde, werden in de 17^e eeuw gevolgd door rustiger tijden, waarin handel, neringen en visscherij bloeiden en van hier zeshonderd man ter vischvangst voeren.

Werd de welvaart der stad in den loop der 17^e eeuw nu en dan bedreigd door de Engelsche oorlogen, over het geheel bleef Zierikzee tot het laatste der 18^e eeuw nog voor Zeeland eene plaats van gewicht en de tweede in rang in dit gewest. Met den zoogenaamden Franschen tijd kwamen echter de kwade dagen. De handel verliep, de nijverheid kwijnende, de visscherij verminderde. Toen door de omwenteling van 1795 Zierikzee geen stemmende en invloedrijke stad meer was, bleef er voor aanzienlijke en vermogende familiën weinig aanleiding meer bestaan om in deze streek te blijven wonen. Velen vertrokken en niet weinig groote huizen stonden ledig.

De bevolking, die in het midden der 18^e eeuw nog ongeveer 10.000 zielen beliep, telde in het begin der 19^e eeuw maar 6300 personen. Sedert 1840 kwam er door sloopstimmerwerken en enkele andere takken van nijverheid weer eenige herleving en zelfs telde Zierikzee in 1872 ruim 8100 inwoners. Nu zijn er maar bijna 7000, terwijl de stad voornamelijk bestaat van klein-industrie en de voordeelen, welke verbonden zijn aan hare ligging als middelpunt eener landbouwende streek.

Wie Zierikzee bereiken wil kan, als hij tijd heeft en genieten wil van het uitzicht over de breede Zeeuwsche stroomen, gebruik maken van de stoombooten welke Rotterdam en Middelburg met de stad verbinden, of, bij korter beschikbaren tijd, herwaarts komen met de stoomtram van de Rotterdamsche Tramwegmaatschappij, waarmede men den afstand tusschen beide eindpunten in vier en een half uur aflegt.

Wie, van elders komende, Zierikzee bezoekt en de stad nog nimmer gezien heeft, zal moeten erkennen dat de plaats een bezoek verdient. Aardig door het lommer van in wandelwegen herschapen wallen omgeven, is de stad ruim en frisch en geven onderscheidene statige gebouwen nog den indruk van een welvarend verleden, van een tijd, toen zij als tweede stad van Zeeland nog met gezag meesprak in het gewestelijk bestuur.

Wat hare gebouwen, openbare als bijzondere, ons weten mede te deelen uit vroeger en later tijd en wat er voor den belangstellenden reiziger te bezichtigen en op te merken valt, willen wij in het tweede gedeelte van dit vluchtig overzicht, bij de afbeeldingen, nog kortelijk vermelden.

(Slot volgt).

D. V.

VREEMDELINGEN.

AN 't eind van 't dorp stond het huisje van Jilt de Riemer. Het geveltje was deels van grove steen in leem gelegd en had een houten top; de zijwanden waren van zoden opgezet, maar half mans hoog. Het dak van stroo was vuil en vervuond in 't wisselende weer. Hier en daar lag een zode om 't losse deksel aan 't uitzakkend gebint te drukken. De verweerde houten koker, die den schoorsteen uitbeeldde, schuinde bedenkelijk en knerpte pijnlijk in den wind, die de nok had gewrongen in gedrochtelijke kameelbultbochten.

Twee raampjes, deels met geëlied papier beplakt, staarden naar de weg lijk doode oogen, een derde naar de zij over 't wijde veld. De wrakke deur week uit z'n gevoeg en kon maar met een groote kei gesloten worden.

In dat huisje woonde jaren lang de moeder van Jilt, een kordate, flinke vrouw, die wist van werken. Alleen had ze h'r woninkje opgezet, alleen had ze het stugge heidezand gedwongen haar te onderhouden en altijd had ze genoeg geld voor een hartig morgendrankje, een middagleutje en een avondroes.

Ze bemoeide zich met niemand en geen mensch bemoeide zich met haar; zoo vond zij het het best, en op 't dorp dacht men als zij.

Toen het plaatsje een kanaal kreeg naar de stad en vreemde werklui samenstroomden, had het huisje een gast. 't Was een vreemde snuiter — een Italiaander, zei men. — Hij was klein en gedrongen, maar gespierd, had donkere, golvende

Foto C. Steenbergh.

ZIERIKZEE.

HET VRIJPOORTJE. DE OVERWELVING IS GEMAAKT IN 1643.

haren en en gloeiend-bruine oogen. Z'n huid was gebrand door de zon, z'n kleeding vergoerd.

Een half jaar woonde hij er, toen was het werk klaar en hij vertrok.

Vier maanden later werd Jilt geboren. 't Was een klein, teer ventje, maar vlugjes groeide hij aan. 't Werd een gezet baasje, al was hij niet groot. En sterk was hij en gezond. Hij had donkere, golvende haren en gloeiend bruine oogen, sprak druk en levendig. Op 't dorp noemde men hem den „Italiaander", maar daarover bekommerde hij zich niet.

Hij ging weinig van huis, zat het liefst aan de deur en neurde

Foto C. Steenbergh.

ZIERIKZEE.

KLEINE- OF GASTHUISKERK BIJ HET HAVENPLEIN. DE BEURS MET BOVENVERDIEPING IS IN 1651 TOT VERGROOTING DER KERK BIJGEBOUWD.

zoetjes voor zich uit, wijsjes, die hij nooit had gehoord, maar die in hem opwelden en die hij zingen moest.

Later sneed hij fluitjes en oefende zich in 't spelen op z'n maaksel. Van muziek hield hij en hij had een diepe zuivere stem.

Maar werken leerde hij ook. Toen hij veertien was, werkte hij op tegen een stellig vier jaar ouderen knaap.

Z'n moeder zag het en glimlachte. Zoo herkende ze in hem haar bloed.

Jilt was nauw zestien, toen z'n moeder stierf. Hij bleef alleen in 't kleine huisje en werkte voort. Hij hield z'n gedoe in orde en 's avonds zong hij of speelde op z'n fluit.

Op het dorp begreep men van dat alles niets, maar dat wist Jilt niet, want hij kwam er schier nooit. Hij leefde eenzaam z'n blank leventje, zelfgenoegzaam tusschen z'n werk en z'n muziek, tevreden met z'n zorgeloos en zonnig lot.

Op een morgen * — hij * zal zoo ongeveer drie en twintig zijn geweest — vond hij op een vroegen tocht door de velden een meisje liggen aan den weg. Ze scheen zoo neergevallen, uitgeput van een verren tocht.

Naast 'r lag een wonder ding. Jilt had te voren nooit zoo iets gezien. 't Was glimmend bruin, had een holle, wijde balg en een langen hals, waarover stalen draden waren gespannen.

Vol bewondering staarde hij, wat dat mocht zijn.

Eindelijk verstoutte hij zich het aan te vatten en streek met z'n vingers langs de draden. Dat gaf klank, muziek.

Aanstands zette hij zich neer, streek en nipte, deunde de tonen mee, die hij aansloeg.

Aandachtig bij z'n oefening, merkte hij niet, dat het vreemde meisje was ontwaakt en verbaasd hem aanstaarde.

Een lachje zweefde om h'r lippen. Ze schoof naar hem toe, legde uit, wat hij in het instrument niet begreep, wees hem hoe de tonen moesten gemaakt.

Hij verstond maar weinig van wat ze zei, want ze sprak heel vreemd. Maar toch begreep hij haar.

Lang zaten ze naast elkaar, zij onderwijzend, hij streelend langs de snaren.

Opeens hield hij op en zag het meisje aan. Zij keek hem vol in de gloed-bruine oogen en lachte.

— Wie ben je, vroeg hij en waar kom je vandaan?

Zij haalde de schouders op en lachte. Dan, meenend te begrijpen, begon ze een verhaal, wees over de heide.

Hij schudde het hoofd.

Weer begon zij, zocht de weinige woorden landstaal, die ze kende.

Toen knikte Jilt.

— Kom mee, zei hij en bracht h'r naar z'n huisje.

Daar bleef ze en samen werkten ze, samen zongen ze er en speelden op de mandoline.

Op het dorp was heel wat gepraat en heel wat geroes, maar 't kommerde de twee niet. Hun huisje was hun wereld, het werken hun genoegen, de muziek hun weelde.

Na een jaar werd een jongetje geboren en na nog een jaar een meisje.

Nu steeg de weelde in 't kleine huis ten top. Heel de dag werd er gezongen en het werken ging niet te minder vlot. Was het geluk ooit op aarde, dan was het hier.

Maar rampspoed sloop nader.

Er is een ziekte, die vernietigend en verdelgend voorttrekt, landstreek bij landstreek teistert, sparend noch oud noch jong en dan opeens, uitgewoed, zich afwendt, als beschaamd over zooveel wandaden — er is een ziekte, die fel ineens uitbreekt, zich slachtoffers maakt en weer spoorloos verdwijnt, als een wild dier in z'n verstek, nalatend gruwbare schrik en ontsteltenis.

Die ziekte drong plotseling de kleine woning binnen en wierp de beide kinderen op 't ziekbed naast de jonge vrouw.

Jilt zat alleen aan de sponde en wist geen raad. Z'n oogen zochten een voor een z'n lieven — de dood stond achter ze en hief gebiedend den vinger op.

Toen nam hij de mandoline en speelde, speelde z'n hart uit — klanken, die z'n hand nooit vonden doordruisten 't kleine vertrek. Maar de vinger daalde niet.

In den avond waren vrouw en kinderen gestorven.

Maar Jilt speelde door, nu eens breed uithalend, dan vaag verdeunend en z'n diepe stem zong mee de wijs.

De mannen, die in den morgen kwamen om de besmette lijken te vervoeren, vonden hem spelend aan de sponde.

Zij schudden het hoofd en scholden hem dat hij muziek

maakte, waar de dood zoo zware offers had geëischt. Hij verstond hen niet en speelde door.

En elken avond speelde hij en zong als het donkerde aan 't graf van z'n lieven.

De menschen scholden hem voor gek en meden hem meer dan ooit.

Plotseling op een nacht was Jilt vertrokken. Men hoorde of zag niets meer van hem en 't kleine huisje bleef verlaten.

Op een avond kwam hij terug, afgezworven en verschord. In de herberg vroeg hij drank en dronk tot hij niet meer kon.

Toen sukkelde hij naar z'n huisje om te slapen.

Den anderen dag was hij weer op het dorp en dronk.

Zoo deed hij nu dagen achtereen.

Nu begrepen de menschen hem en vonden, dat hij eindelijk verstandig was geworden.

E. G. VAN BOLHUIS.

DE DUBBELGE-STREEPTE DOLKWESP.

(Slot).

L AAT ons thans een soortgenoot van deze *Scolia* beschouwen. Zoo juist heb ik een *Colpa interrupta Latr.* gevangen, die ongetwijfeld op roof uit was. Ik moet me haasten van 't oogenblik te profiteeren en niet wachten, tot de verveling der gevangenschap zijn ijver heeft doen verflauwen. Zijn prooi, de larve der zuidelijke *Anoxia I*, is me bekend, bovendien hebben mijn vroegere onderzoekstochten me de plaatsen doen kennen, waar die zich bij voorkeur ophoudt, de door den wind opgewaaide duinen, aan den voet der rosmarijnstruiken, op de hellingen der naburige heuvels. 't Is echter lang niet gemakkelijk haar te vinden, want niets immers is zeldzamer dan 't doodeenvoudige, als men 't op 't oogenblik van noode heeft? Ik roep daarom de hulp van mijn vader in, een grijsaard van negentig jaar, maar nog zoo recht als een kaars. Onder een verzengend zonnetje begeven we ons op weg met de schop en den drietand over den schouder. Met vereende krachten openen we een groeve in 't zand, waar ik de *Anoxia* hoop aan te treffen. En die hoop wordt gelukkig niet beschaamd. In 't zweet onzes aanschijs, en na tenminste twee kubieke meters zand met onze vingers te hebben gezeefd, ben ik in 't bezit geraakt van twee larven. Mijn geringe en moeilijk verkregen oogst is me voor heden voldoende. Morgen zal ik krachtiger armen zenden om 't graafwerk te vervolgen.

Laten we ons thans voor onze moeite schadeloos stellen en 't drama beschouwen, dat zich onder de stolp zal afspelen. Log en onbeholpen in haar bewegingen schrijdt de *Scolia* langzaam het circus rond. Plotseling trekt 't wild haar aandacht en evenals we dit bij de dubbelgestreepte *Scolia* gezien hebben, wordt ook hier de strijd door dezelfde voorbereidselen aangekondigd: 't hymenopteer wrijft zich de vleugels, klopt met de einden der sprieten op de tafel, en valt haar slachtoffer aan. Het zwaarlijvige dier dat, tengevolge van zijn korte en zwakke pooten, niet in staat is zich snel te verplaatsen, en zich niet, zooals de *Cetonia*, op den rug kan voortbewegen, denkt er niet aan, te vluchten, maar rolt zich eenvoudig op. De *Scolia* grijpt haar aan, slaat haar krachtige kaken in haar huid en gekromd als een boog, welks uiteinden elkaar bijna raken, tracht ze haar achterlijf te dringen in de nauwe opening van de bocht die 't lichaam der larve vertoont. 't Is hier minder een verwoede strijd, dan wel de hardnekkige poging van een levenden gespleten ring, die een der uiteinden tracht te brengen in de opening van een anderen levenden en gespleten ring en die met gelijke volharding die pogingen tracht te verijdelen. Met de pooten en de kaken tracht de *Scolia* den buit te overmeesteren; ze beproeft het nu eens aan dezen, dan aan genen kant van 't lichaam zonder er in te slagen, den krul te ontrollen, die zich meer en meer samentrekt, naarmate hij 't gevaar dreigender voelt worden. De huidige omstandigheden zijn voor de zaak niet bevorderlijk: de prooi rolt en glijdt over de tafel als 't insect die te krachtig bewerkt; het heeft geen behoorlijk hou-vast en mist derhalve de gelegenheid den angel op 't juiste punt in te drijven; meer dan een uur duurt die vruchteloze strijd, af en toe door rustpoozen onderbroken, waarbij de twee tegenstanders den aanblik vertoonen van twee nauwe, in elkaar geslagen ringen.

Wat had derhalve de stevige *Cetonia*-larve te doen om den

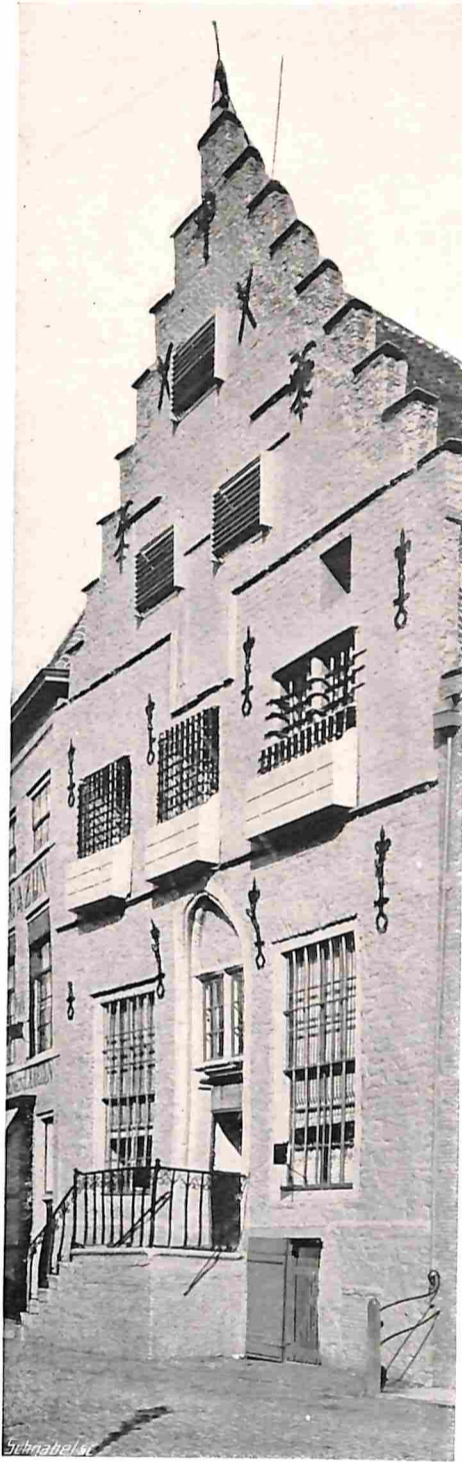

Foto C. Steenbergh.

ZIERIKZEE.

'S GRAVENSTEEN, GEBOUWD 1524-'26
EN STEEDS BESTEMD GEWEEST
VOOR GEVANGENIS.

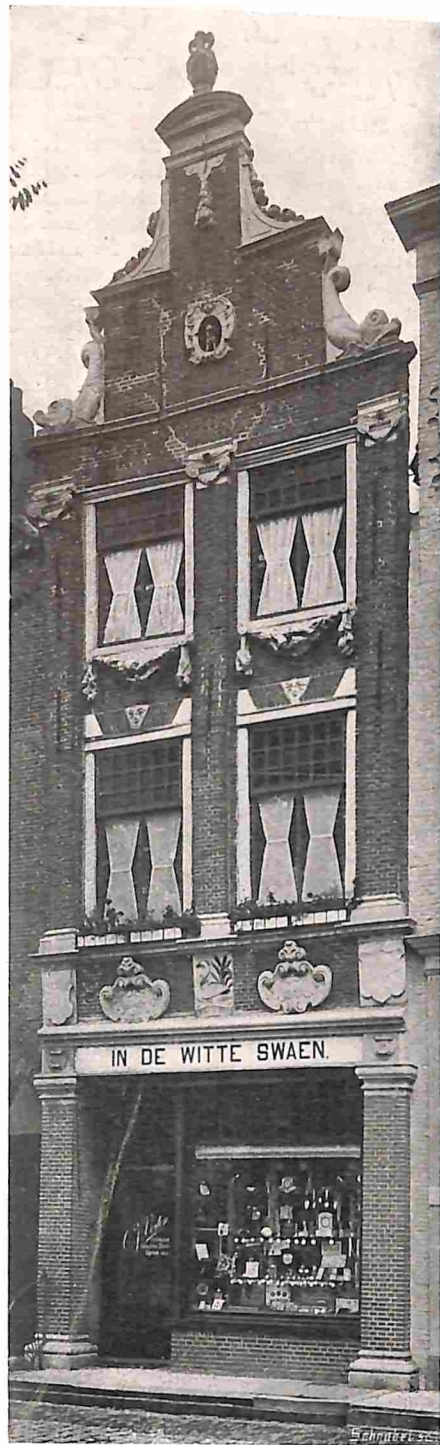

Foto C. Steenberg.

ZIERIKZEE.

GEVEL VAN HET HUIS „DE WITTE SWAEN” AAN DE OUDE HAVEN, NOORDZIJDE. GEBOUWD IN 1658 DOOR DEN WIJNKOOPER P. REMEUSSE.

zels schijnen vergeten te zijn, wat ze in hun prille jeugd zoo wonderwel kenden: de kunst om zich te verdedigen door zich samen te rollen.

Thans zet ik mijn onderzoekingen voort met een prooi van behoorlijke grootte, die meerderen weerstand biedt aan den druk van de *Scolia*. Bij deze zie ik niets van een plotselinge samentrekking gelijk bij de vorige; als eenig verweermiddel maakt ze eenige stuiptrekkingen, en opent en sluit ze haar machtige kaken. De *Scolia* grijpt haar beet, omstrengelt haar met haar ruw behaarde pooten en worstelt een kwartiertje met de lijvige prooi. Eindelijk is na een kalmen strijd de gunstige positie verkregen, en op 't gunstige oogenblik wordt de angel ingeplant in een centraal punt onder den hals ter hoogte der voorste pooten. Onmiddellijk treedt onbeweeglijkheid in, behalve voor de sprieten en de monddeelen.

Hetzelfde resultaat, denzelfden steek op 't juiste punt, verkreeg ik met mijn verschillende operateurs, die ik van tijd tot tijd als welkome buit onder mijn net mocht vangen.

Ten slotte mag ik niet verzuimen op te merken, dat de aanval van de *Scolia interrupta* minder krachtig is dan die van haar dubbelgestreepte soortgenoot. De eerste beweegt zich moeilijk en schijnt niet gaarne voor de tweede maal een dolksteek toe te brengen. De meeste mijner proef-wespen hebben een tweede slachtoffer geweigerd; ze vielen in een soort van sluimering, waaruit ze slechts ontwaakten, als ik ze met een strootje plaagde. Hoewel de dubbelgestreepte *Scolia* van een veel hartstochtelijker natuur is, ontbloot ze toch niet altijd haar wapen, als men haar daartoe de gelegenheid geeft. Er treedt voor al deze jagers een tijdperk van rust in, waaruit de aanwezigheid van een nieuwe prooi haar niet vermag te rukken.

Bij gebrek aan exemplaren van de andere soorten hebben de *Scolia*'s me verder niets geleerd. Maar ik meen toch met het ver-

aanval van de veel minder krachtige dubbelgestreepte *Scolia* te weerstaan? Eenvoudig 't voorbeeld van de *Anoxia* te volgen en zich, evenals de egel, op te rollen, tot dat de vijand den aftocht had geblazen. Ze wil zich echter uit de voeten maken, ze ontrolt zich en dat is juist haar verderf. De andere verlaat de veilige positie niet en zet de verdediging met succes voort. Zou dit louter uit voorzichtigheid zijn? O, neen: 't is alleen, omdat de gladde oppervlakte van een tafel er haar toe dwingt. Ze heeft een lossen, zandigen bodem noodig, waarin ze, met behulp van haar kaken een gat graaft om er zich in te verbergen.

Zouden we met behulp van zand de ontkenning van den strijd kunnen bespoedigen, waarvan ik anders, zelfs na een uur wachters, het einde niet voorzie? Nadat ik de arena met een weinig zand bestrooid heb, begint de aanval op nieuw. De larve, die zich op 't zand onmiddellijk thuis schijnt te gevoelen, wil zich, onvoorzichtig genoeg, verwijderen; hetgeen me bewijst, dat ik 't zoo even bij 't rechte einde had, met te beweren, dat het geen weloverdachte voorzichtigheid was, in die positie te blijven volharden, maar wel iets, dat de omstandigheden noodzakelijk maakten. De harde lessen van weleer hebben haar dus niet geleerd, welk groot voordeel er te trekken was, zoolang er gevaar dreigt, in opgerolde houding te blijven liggen. Ik heb zelfs larven ontmoet, die op 't steunvlak van mijn tafel die veilige houding niet aannamen. De grootste

kregen resultaat tevreden te mogen zijn. Nog voor ik ze aan 't werk had gezien, had ik, enkel afgaande op de anatomie der slachtoffers, reeds voorspeld, dat de larve der *Cetonia*, der *Anoxia* van den *Oryctus* door één enkelen angelsteek verlamd moesten worden ja, ik had zelfs het punt bepaald waar de steek zou moeten toegebracht worden. Van de drie offerpriesters hebben twee mij getuige doen zijn van hun werkwijze, waarvan de derde zeer zeker niet zal afwijken: één prik met 't lancet, inenting met venijn op een vooraf bepaald punt. Geen sterrekundige, die met meer zekerheid den stand van een planeet voorspelt. Een gedachte heeft recht van bestaan, als ze komt tot deze mathematische voorspelling der toekomst, tot deze zekere kennis van 't onbekende. Wanneer zullen zij, die alles aan 't toeval toeschrijven, een dergelijk succes bereiken? De orde eischt orde en het toeval is aan geen vaste regels gebonden 2).

J. H. FABRE.
(vert. door P. G.)

1) De *Anoxia* is een groote Meikever nauw verwant aan onzen Duin- of Julikever (*Polyphylla fullo* L.) *Anoxia*'s zijn in ons land nog niet gevonden.

2) Jav. Dielissoorten leggen de verlamde engerlingen in een zelf gegraven kamertje op den rug en deponeren het ei er bovenop; dit ei is wit, langgestrekt en flauw gebogen. De larve komt na 2 à 3 dagen uit en is na ± 9 dagen volwassen, waarna zij een oranje cocon spint, die na 40 à 50 dagen de wesp leverde. De Dielissoorten zijn op Java economisch zeer belangrijk; ze zijn soms zeer rijk aan individuen en schrijver dezer noteerde in 1913 een duidelijk merkbaar invloed van Dielissoorten op een engerlingenplaag.

Schrijver vond overigens vele van door Fabre geschetste bijzonderheden bij de door hem bestudeerde Javaansche Scoliden terug. S. L.

SCHETSJES UIT DE OOST.

„PACIFICATIE”.

MET typhus was hij van Flores geëvacueerd, en deed pas een paar dagen weer dienst bij mijn sectie, ergens hoog in de bergen van Java.

Hij boezemde mij belang in, deze sergeant, die nauwgezet z'n dienst deed, maar altijd even somber keek, hoewel hij toch een lief Hollandsch vrouwtje had; of misschien juist dáárom?

Op mijn vraag, hoe 't ginder geweest was, deed hij 't volgende verhaal.

„Nu, luitenant plezierig vond ik 't niet; nu nog moet ik altijd aan die beroerdigheden daar denken en dan voel ik me niks prettig. Ik was daar groepscommandant en ging zelfstandig op patrouille. We hadden daar marechaussee-brigades, dus Javanen en Amboineezers door elkaar. Ik had last gekregen, verschillende Kampongs in een bepaald gebied te bezoeken. Waren de huizen bewoond, dan moest ik de bewoners ongemoeid laten. Was de Kampong verlaten, dan moest ik den omtrek zoolang doorzoeken, tot ik de bewoners te pakken had. Het kamponghoofd kreeg dan door middel van mijn tolk de aanmaning, terug te keeren, en had hij twee dagen later hieraan geen gevolg gegeven, dan ging alles over de kling.

Om de kerels aan te moedigen, werd voor elk afgeslagen hoofd een rijksdaalder betaald. Vooral de

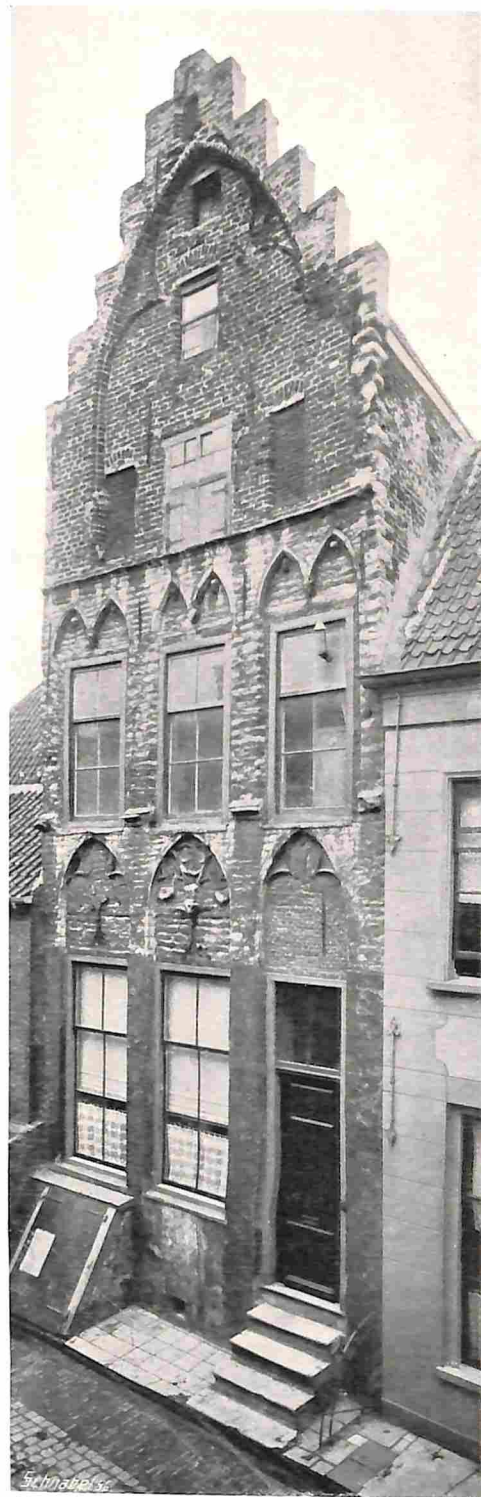

Foto C. Steenberg.

ZIERIKZEE.

HET Z.G.N. „HUIS DER TEMPELIËREN” IN DE MEELSTRAAT.

Het huis is vermoedelijk uit het begin der 15e eeuw en heeft dus nimmer tot verblijf gestrekt der reeds in 1312 te niet gegane orde der Tempeliers.

Amboineezen waren daar fel op en steeds kreeg ik, wanneer we op marsch gingen, het verzoek van een paar van die duivels, om als spits voorop te mogen loopen!

Zagen ze nu in de verte een inlander aankomen, dan riepen ze „Doedoek” (ga zitten) en in die houding, werd hun met één slag het hoofd afgeslagen!

Toen ik eens aanmerking * * * maakte op die laffe manier, grijsde zoo'n kerel „Saringgit, sesant!” („een riks, sergeant!”) en wat kon ik ook doen; de last was nu eenmaal gegeven, dat niemand mocht blijven leven, en ik kon toch ook moeilijk de lieden verzoeken, zich te verweren! Goddank, ik heb nooit een rijksdaalder voor een kop ontvangen!

Een van mijn Amboineezen, Lewakabessy geheeten, was een kraan er in. Hij had dan ook op zijn hoed geschilderd: „God zij met Ons!” als recht-geaard Christen. Eens was Lewakabessy weer bij de spits. Wij hadden dien dag al vier uur geloopt zonder een enkelen inlander te zien en op Flores, waar de steile hoogten schots en scheef door elkaar staan, is het vermoeiend marcheeren. Ik besloot wat te laten rusten om de meegenomen katoepat te eten, toen plotseling Lewakabessy het op een loopen zette, en bijna oogenblikkelijk daarop verdween. Nog geen vijf seconden daarna hoorden we kort achtereen vijf schoten lossen, een oogenblik stilte, daarna hetzelfde. Door de echo konden we niet onderscheiden, waar het schieten precies vandaan kwam. Wij volgden dus de voetsporen en langs een heel steil, bedekt paadje, kwamen we bij Lewakabessy.

Hij had een paar inlanders voor zich gezien, was hen achterna geheld, het pad afspringend en had hen zien verdwijnen in een nauwe rotsspleet. Deze gaf toegang tot een smal, doch vrij diep hol waarin 52 inlanders zich verborgen hielden. Oogenblikkelijk had onze „dappere” het vuur geopend en natuurlijk was elk schot raak. Zoo nu en dan vloog er een speer op hem af, doch deze waren gemakkelijk te ontwijken. Ik kwam te laat om nog eenige vrouwen en kinderen te kunnen redden.

Eenige dagen later, was er groot feest in het bivak: Lewakabessy had 52 ringgit uitbetaald gekregen, en hem was de „bintang” (Mil. W.) in uitzicht gesteld”.
W.

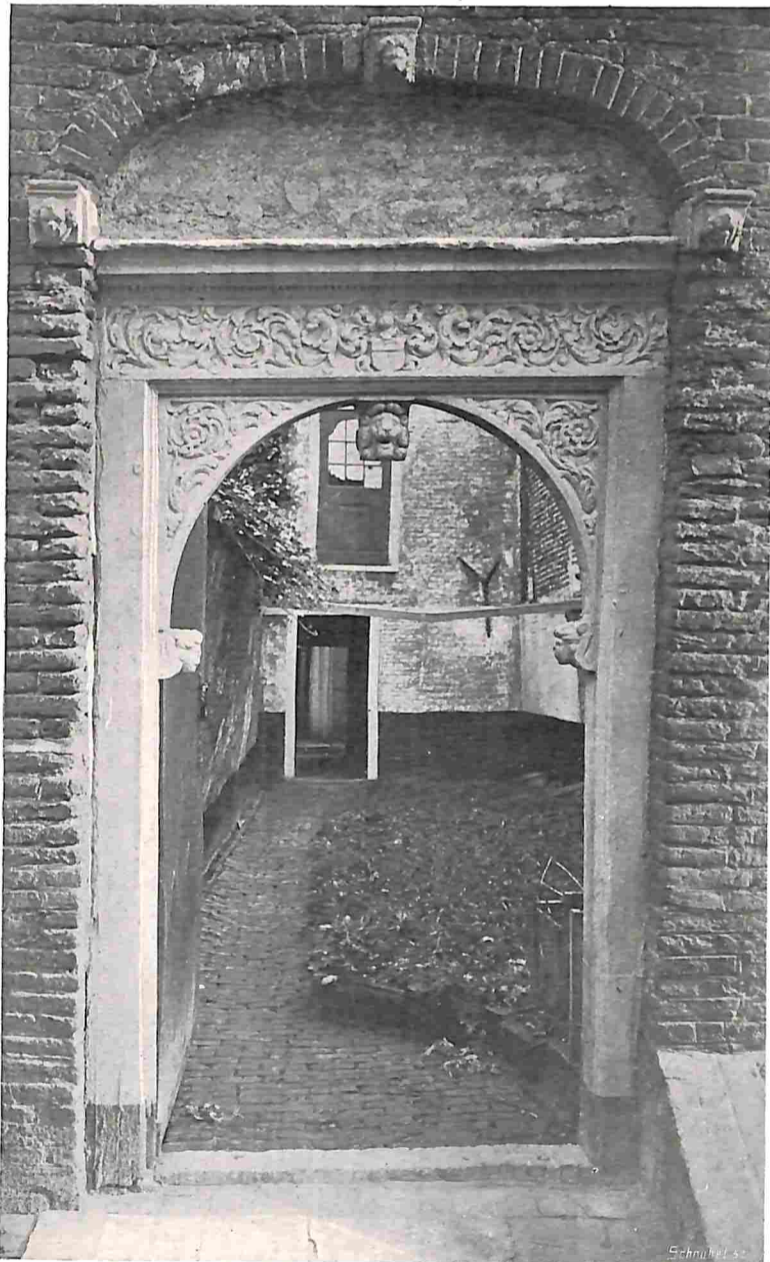

Foto C. Steenberg.

ZIERIKZEE.

ZEVENTIENDE-EEUWSCH POORTJE IN HET KORTE GROENDAL. ACHTERDEUR VAN HET HUIS OP HET KRAANPLEIN, WIJK D No. 471.

'S LANDS PLANTENTUIN TE BUITENZORG.

1817 — 18 MEI — 1917.

„EEN woest en onaanzienlijk stuk gronds,” noemde honderd jaar geleden de door Nederland uitgezonden Hoogleeraar Reinwardt het terrein achter het paleis van den gouverneur generaal v. d. Capellen, dat thans bekend en beroemd is onder den naam van den Hortus Bogoriensis of 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. Dit onaanzienlijk stuk gronds werd den Hoogleeraar toegewezen om daar „een Kruidtuin” te stichten welke „tot bevordering van natuurwetenschappelijk onderzoek het heuchelijk tijdstip der herleving van den Nederlandschen naam merkwaardig zou maken.” Het was n. l. zooals men zich herinneren zal, in den tijd van den overgang onzer Koloniën van het Engelsch tusschenbestuur naar het blijvend Nederlandsch en zoo kan de prachtige Plantentuin dus niet alleen bogen op een vermaardheid, die hij te danken heeft aan zijn wetenschappelijke waarde, maar ook aan het feit, dat hij, op een voor het Nederlandsche volk belangrijk tijdstip gesticht werd. Zooals de hier aangehaalde woorden doen zien, lag het reeds in het voornemen van onzen Souvereinen Vorst, den Tuin tot een zoo groot mogelijke ontwikkeling te brengen; dit plan is volkomen geslaagd, dank zij de medewerking van mannen als den reeds genoemden Reinwardt, dan Hasskarl, Scheffer, Zollinger, Miquel maar bovenal van den eenvoudigen maar „grooten” Teijsmann.

Het zou de moeite waard zijn het lief en leed dat Teijsmann met zijn Tuin medemaakte hier te schilderen, maar dit zou waarschijnlijk kolommen vergen! In 't kort, Teijsmann is de man geweest die voor 's Lands Plantentuin geleden en gestreden heeft, wiens onverzettelijke wil, wiens liefde voor zijn vak, wiens onkreukbare trouw den Tuin in de moeilijke jaren van 1837 — 1868 gered heeft van een achteruitgang, die waarschijnlijk tot geheel verval zoude hebben geleid. Het Leidsch instituut en de regeering zelf, die toen in het teeken der zuinigheid stond, maakten het den niet wetenschappelijk onderlegden man zeer lastig. De geheele leiding werd zelfs een tijd lang in handen van den intendant van het paleis gegeven, om echter gelukkig weer in die van Teijsmann terecht te komen. Vijftig jaar lang bleef hij als 1ste Hortulanus aan den Plantentuin verbonden.

Thans, honderd jaar na de oprichting, beslaat het „onaanzienlijk stuk gronds” een oppervlakte van ruim 58 H. A. De volgende instellingen zijn er aan verbonden. — Ten eerste het monument van een ander groot man uit onzen tijd, die den Tuin onschatbare diensten bewees: Het „Treublaboratorium” (chef Dr. F. C. von Faber). Verder het zoölogisch museum en lab. (chef Dr. J. C. Koningberger — Conservator Majoer Ouwens.) Het Pharmacologisch Lab. (chef Dr. D. G. Boorsma) Het Herbarium (chef Dr. J. J. Schmidt, Conservator mevrouw M. Lang.) —

Aan den directeur van 's Lands Plantentuin, Dr. J. C. Koningsberger zijn toegevoegd als hortulanus de heer C. Daubanton; als administrateur de heer H. J. Wigman Jr. — terwijl nog een uitgebreide staf onder den Dir. van het Dep. van L. N. en H. Dr. H. J. Lovink, werkt. Buitenzorg telt onder hare bewoners ook nog de heeren H. J. Wigman Sr., Dr. S. H. Koorders, beiden namen die aan een artikel over den Plantentuin niet mogen ontbreken! De eerste was jaren lang Hortulanus en de tweede verzamelde met Dr. Th. Valetton het omvangrijke Herbarium, dat het hoofdmateriaal vormt voor de kennis van Java's woudflora. Buiten de plaats zijn aan den Plantentuin verbonden, ten eerste de heerlijke Botanische tuin te Tjibodas, ten tweede de cultuurtuin te Sibolangih (Deli), ten derde het station voor waarnemingen over de zee fauna te Batavia.

Zijn beroemde naam heeft de Tuin hoofdzakelijk te danken aan het prachtig studiemateriaal, dat hij aan ontelbare vreemdelingen verschaft. Reeds onder Dr. Hasskarl in 1837 waren alle planten systematisch gerangschikt. Evenals in een goede bibliotheek kan de studeerende vreemdeling hier dus met een catalogus gewapend zijn eigen weg vinden. Deze systematische rangschikking, die trouw is doorgevoerd, geeft aan den Tuin tevens een bijzonder aanzien, want nu heeft men als het ware verschillende bosschen of parken telkens ieder van een geheel ander karakter bijeen-gevoegd.

Van de overweldigende * * * tooverachtige Kanarielaan, die de groote ingang vormt van den Tuin, waar slinger- en klimplanten hoogtij vieren, bedekkend tot den kruin de hooge Kanarieboomen, zoodat deze laan een hoog prieel vormt, komt men rechts afslaande in de liefelijke afdeeling der Leguminosae, waar gele en roode trossen bloemen boven uw hoofd hangen; ge gaat voorbij de doodsche sombere Cactus en Pandanusafdeeling, de steenachtige Indische strandflora, ge wandelt in de feeërieke varenbosschen, waar hooge groene parasollen tooverachtige laantjes vormen, ge treedt in de koninklijke palmenbosschen waar honderden exemplaren van Scheelia's-, Latania, Phoenix en Dadelpalmen staan, slanke lichte stammen met hun wuivende vederachtige kruinen, klimmend langs de heuvels, dalend naar omlaag waar de rivier bruischt, de wilde Tjiliwong, ge droomt op de brug die over dezen stroom is heengelegd en ge tuurt in de lichte tuinen aan den overkant, de zaad- en heestertuinen, den dichterbij gelegen vijvertuin waar de Papyrus der Egyptenaren zich in het water spiegelt en de heilige Lotos haar bladeren opent, daar, ach-

'S LANDS PLANTENTUIN TE BUITENZORG. WEG IN DEN PLANTENTUIN.

ter die zonnetuinen liggen de groene kampongs, de heuvels, de bosschen rondom Buitenzorg en uit den paars en goudgetinten morgennevel wringt de machtige Gedeh zijn blauwen kop op. —

En dan komt ge in het Ficusbosch, waar al de oude, breede en hooge Vijgenboomen staan. De *Ficus cordifolia* met zijn menschooge breede wortels en de *Ficus Variegata*, wiens plank- of lijstwortels ver boven u recht uit den grond rijzen. Hier is de groote rust, zachte schaduw, fluisterend geruisch van de nu kalmer vloeiende rivier; ge stijgt tot op den hoogen heuvel waar het koepeltje is, dat weer een schitterend uitzicht geeft, nog verder en wijder dan ge zoeven hadt op de brug. De Gedeh, tronende in het uitgestrekte landschap te midden van andere bergen en heuvels in pralende grootheid! —

Hier grenst de Tuin aan den Paleistuin die bestaat uit den uitgestrekte hertenkamp en de zware Waringinlanen; maar er is een hek en ge kunt er niet komen, de paleistuin is gedeeltelijk wel te bereiken van den postweg af en een geliefkoosde wandeling voor de Buitenzorgers. De herten en kalkoenen die er rond wandelen zijn dan ook niet schuw en komen bij de wandelaars die er zich op de banken neerzetten.

Hier in het zware Ficusbosch kunnen zij niet komen. Nog hebt ge slechts een gedeelte gezien van den Tuin — aan den anderen kant van den ingang toch, bij de Kanarielaan, liggen naast het museum en Treublaboratorium, de keurige woningen van Directeur en Hortulanus en daarachter is de 134 M. lange, heerlijke rozentuin.

Een kleine kerk —, (die echter weldra gaat verdwijnen) is daar vlak bij en het groene wuivende bamboekwartier lokt u met zijn fluweelen schaduw . . . . maar daarheen gaat ge niet. Het is u nu niet stil genoeg, want de breede postweg met zijn ratelende karren, zijn markt-gangers en schoolkinderen grenst hieraan. . . . neen, langs een klein verborgen begraafplaatsje, waar vele Indische grootheden liggen, gaat ge langs het achter gazons liggende in zonneshijn badende paleis van den Landvoogd, ge toeft even bij den grooten vijver waar de Victoria Regia praalt en de waterlelies u haar geuren toezenden, ge daalt langs een steenig pad om laag en ziet een anderen stillen vijver liggen, waar een reusachtige Waringin bij waakt. Onder zijn machtige schaduw drijven de witte waterlelies op hun ronde tafelblaren en hier op deze plek van stilte en rust zet ge u neder.

* * *

Het is de wetenschappelijke waarde die den Hortus Bogoriensis beroemdheid heeft gegeven; duizenden vreemdelingen bezoeken hem om kennis op te doen.

Maar het is zijn onuitsprekelijke schoonheid, zijn gewijde rust, zijn grootsche liefelijkheid en liefelijke grootschheid, welke hem de liefde bezorgd heeft van velen, die, in Indië toevend, nergens een stuk gecultiveerd natuurschoon zagen als 's Lands Plantentuin te Buitenzorg is. In zijn lanen en dreven, bosschen en parken zal 18 Mei een feestklank gehoord worden en in den fluweelen Tropennacht zullen duizende lichtjes schitteren ter eere van zijn honderdjarig geboortefeest.

M. C. KOOY—VAN ZEGGELEN.

JAPANSCHESPELEN.

En der meest geliefde spelletjes van Japansche kinderen is Otedama, dat gespeeld wordt met kleine van stof genaaide zakjes vol bruine boontjes. Daarmede wordt gejongleerd en zeven tot tien zakjes is het gewone aantal, welke de kleinen in de lucht zwevende weten te houden.

Ook wordt er veel gehinkt in op den grond getrokken hinkbanen, waarbij men steentjes voortschopt „tout comme chez nous”.

Opvallend is, dat vele spelletjes ginds zittend worden uitgevoerd, waarschijnlijk een gevolg van het klimaat, dat vele van onze woeste renspele minder aanmoedigt. Als twee jongens spelen, zitten ze vaak daarbij op den grond, — wel zijn er kracht en behendigheidsspele, doch ze worden zittend of staande uitgevoerd. Udeoshi is een worstelspel, handworstelen zouden we zeggen, want de partijen plaatsen de vlakke handen tegen elkaar en trachten elkaar zoo achterover te drukken.

Bij ynbizumo worden de vingers ineengestremgeld, met vrijblijvende duimen, om te worstelen. Ander krachtspel wordt gespeeld met een touw zonder eind om de nekken geslagen, waarbij men elkaar van de plaats trekken moet.

Kalmer van aard is het spel, waarbij twee jongens elkaars ooren behendig trachten te vangen in een kleine lazzo, van een touwtje gemaakt. En oefening in het beheerschen der gelaatstreken is niramekkura, waarbij onbeweeglijkheid van het gezicht beoefend wordt door elkander strak aan te staren. G.

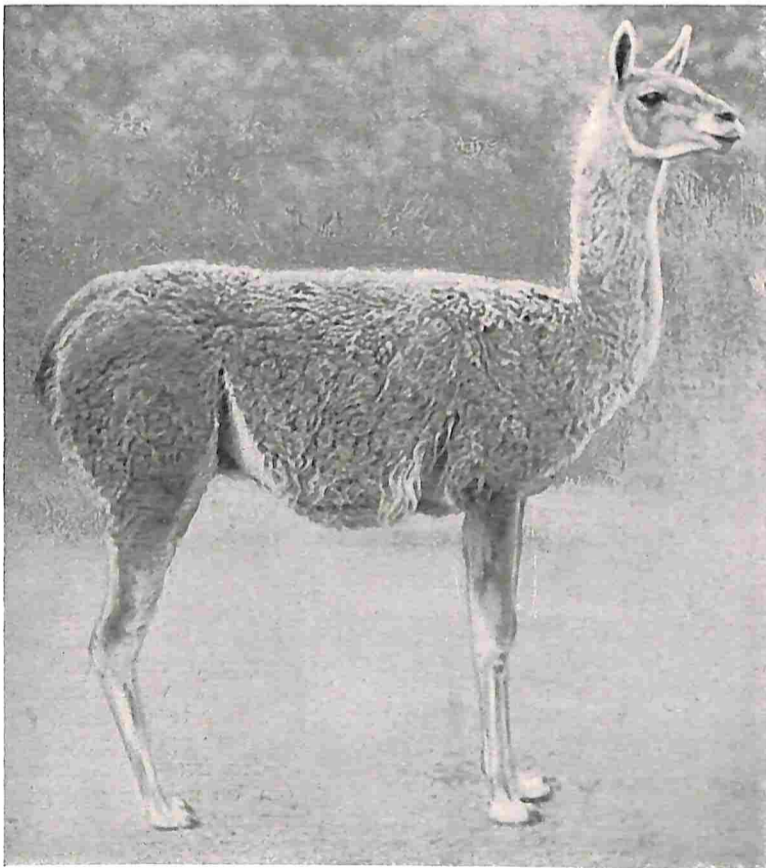

DE LAMA'S.

INDIEN het Artisbezoekende publiek — en vooral het jongere deel — den naam voor deze groep van dieren had moeten bepalen, zou hiervoor stellig niet de oud-Peruaansche benaming *Lama's* of *Llama's* (uitgespr. Ljama's), noch de door Illiger naar hunne lange halzen vastgestelde Latijnsche benaming *Auchenia* (van het Grieksche *auchen* = hals) gekozen zijn, maar dan zouden zij bepaald den wel minder lieflijk klinkende maar toch zeer karakteristieke benaming van „spuugbeesten” hebben ontvangen. Deze dieren toch hebben de eigenaardige ofschoon niet aangename gewoonte de belangstellende blikken van den argeloozen beschouwer van hunne voor ons ongewone gestalte te beantwoorden met een minachtende grijns, gevolgd door een stortbad van speeksel, vermengd met het groene onwelriekende uitbraaksel van den halfverteerden inhoud van een speciale afdeling van hun maag. Als herkauwers — zij zijn zeer na verwant aan de kameelen — hebben zij dat in hun pens, de grootste afdeling van hun samengestelde maag (de boekmaag ontbreekt eigenlijk) altijd beschikbaar. Waarschijnlijk moet deze handeling als een soort van verdedigingsmiddel tegenover vreemden worden beschouwd, maar of zij daarvan ook nog tegenover anderen dan tegenover den mensch gebruik maken zouden wij niet durven zeggen. Onder elkaar is dit middel zeker niet afdoende genoeg. Dan weten zij op gevoelige wijze van hun tanden gebruik te maken, waarvan dikwijls de duidelijkste bewijzen op de huid aanwezig zijn, terwijl de mannetjes in hun jaloersche buien soms bovendien nog de ruggen der menschen, die hen niet aanstaan, schijnen te betrommelen met hunne „knieën,” een handelwijze, die wellicht ook tegenover andere dieren zal worden gebruikt, om ze zodoende uit hun buurt te verjagen. Andere verdedigingsmiddelen bezitten deze dieren niet en voor hunne instandhouding schijnt dat voldoende te zijn, zoodat blijkbaar het aantal vijanden niet bepaald groot moet zijn (de mensch moet als hun grootste vijand — jacht — aangemerkt worden) daar de voortplanting betrekkelijk langzaam gaat: gewoonlijk krijgt het wijfje der *Lama's* slechts één jong per jaar.

De *Lama's* komen uitsluitend voor in het westelijk deel van Zuid-Amerika. Men zou ze in zekeren zin de kameelen der Nieuwe wereld kunnen noemen, al missen zij de vetbult, die deze eigenaardig gevormde dieren zulk een karakteristieke gestalte geeft. Ook zij kunnen dagen lang zonder water. Dáár in de vrij dorre — haast op woestijnen gelijkende hoogvlakten der Cordilleras de los Andes — de zoogenaamde Puna — is hun vaderland.

Men onderscheidt er veelal een viertal soorten van, n.l. de eigenlijke *Lama* (*Auchenia Lama* Desm. of *Lama glaba* L.), de Alpaca (*Auchenia Alpaca* Gm. of *Lama pacos* L.), de Guanaco of Huanaco (*Auchenia huanaco* H. Sm. of *Lama huanachus* Mol.) en de Vicunja (*Auchenia vicunna* Gm. of *Lama vicugna* Mol.). Daarvan zijn de beide eerstgenoemden kultuurdieren, terwijl de beide laatste soorten in het wild leven, al worden ook daarvan wel eens exemplaren getemd. Sommige zoölogen meenden daarom daar ook de onderscheiding in een viertal soorten niet te moeten handhaven en wenschten de eigenlijke *Lama* en ook de

DE LAMA'S.
GEWONE LAMA (*AUCHENIA LAMA* DESM.)

Alpaca als kultuurvormen van de Guanaco beschouwd te zien (weer anderen laten de Alpaca afstammen van de Vicunja) maar op afdoende wijze kon deze zaak langen tijd niet tot klaarheid worden gebracht. Aangezien de eigenlijke *Lama* en de Alpaca te zeer zijn onderscheiden van de anderen, pleitte alles er voor, dat men hier te doen had met gekultiveerde dieren waarvan de stamvorm in het wild niet meer bestaat.

Ook Prof. Marshall was deze meening toegedaan, ofschoon Burmeister in de *Lama* een gedomesticteerde Guanaco zag. Uit de onderzoekingen van Wagner en vooral uit de osteologische onderzoekingen van Nehring is echter in den allerlaatsten tijd op afdoende wijze gebleken, dat de *Lama* werkelijk een kultuurvorm is van de Guanaco. Juist uit het groote verschil blijkt ten duidelijkste, dat de *Lama* reeds sedert onheuglijke tijden een kultuurdier is en de overleveringen der Peruanen spreken dan ook van de temming van dit dier in het vroegste tijdperk van het menschelijk bestaan, terwijl zij ze met de aardsche verschijning hunner halfgoden in verband brengen.

Voorals in het zuiden van Peru, in de provincies Puno, Cusco en Ayacucho wordt de eigenlijke *Lama* veel aangefokt. In zekeren zin mag dit dier het huisdier van de Inka-Indianen en de Aymara's genoemd worden. Ten tijde van de Spaansche veroveringen werden daar door de Spanjaarden groote kudden van deze dieren aangetroffen. *Acosta* zegt, dat het niet zeldzaam was, daar kudden van 500 en 1000 stuks aan te treffen, die alle als lastdieren dienst deden en waar daarvoor alleen de mannetjes gebezigd worden, is het duidelijk, dat het eigenlijke aantal *Lama's*, dat in het bezit der Indianen was, nog veel grooter moet geweest zijn. *Gregory di Bolivan* schat het aantal *Lama's*, dat in zijn tijd gebruikt werd om het zilver van de bergwerken van Potosi naar de kust te brengen, alleen op 30.000 stuks.

En niet alleen als lastdieren, maar ook om de wol, waarmee de huid van het dier bezet is, en om het vleesch worden zij aangefokt. Of daarbij ook nog de melk gebruikt wordt zouden wij niet durven zeggen. Enkele schrijvers maken daar wel gewag van, aangezien het enkele jong, dat ieder wijfje jaarlijks werpt, langen tijd gezoogd wordt, minstens vier maanden, terwijl het dikwijls gebeurt, dat het jong langer bij de moeder blijft, ja zelfs soms nog het voorjarige jong ook nog met zuigen kan worden aangetroffen, zoo zal er voor den eigenaar der dieren stellig weinig overblijven, vooral waar de melk op de zeer schrale weiden, waar in hoofdzaak grassoorten als *Stipa Ichu* en de Umbellifere *Scandiv australis*, dat wel het lievelingsvoer dezer dieren genoemd wordt, groeit, zeer zeker niet overvloedig zal zijn.

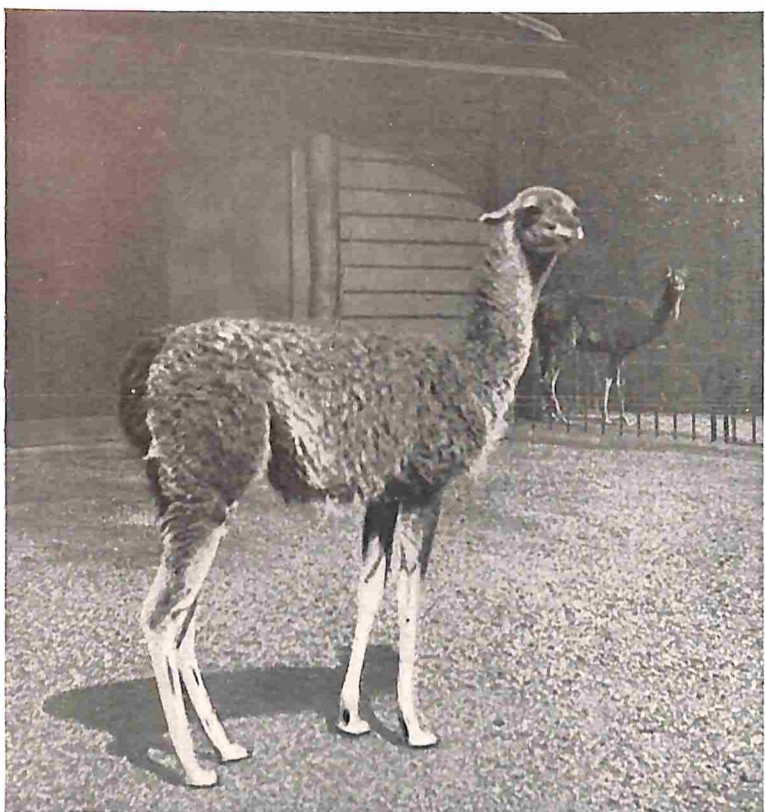
In hoofdzaak worden de mannelijke *Lama's* enkel voor het dragen gebruikt. Voor rijden en trekken hebben zij in vroeger tijd nooit gediend zegt Prof. *Oppel* en ook *Tschudi*, die uit eigen aanschouwing kan spreken, vermeldt dat uitdrukkelijk, zoodat *Molina* in dit geval geheel alleen staat, wanneer hij ze bij het landwerk voor den wagen laat trekken.

De last, dien men het dier te dragen geeft — eenvoudig op den rug gelegd (aan weerszijden hangende en met banden vastgesnoerd) weegt meestal niet meer dan 50 kilogram. Alleen voor korte afstanden gaat men hoogstens tot 75 kilogram. Is de last naar de meening van het dier te zwaar, dan weigert het eenvoudig daarmee verder te gaan en niets in is staat het tot opstaan te bewegen dan alleen het lichter maken van den last. Zoodra dat is geschied, vervolgt het gedwee zijn weg. Daarbij gaan alle dieren in een „ganzenmarsch” precies achter elkaar, zoodat een kudde van deze lastdieren op reis een eigenaardigen indruk geeft, vooral ook waar zij niet eenkleurig zijn, maar wit, roodbruin of zwart en meestal bont. Het is niet moeilijk de dieren daarbij te leiden. Dikwijls gaan geheele kudden van honderden stuks onder de hoede van een enkelen herder op marsch, daarbij geleid door een oud mannetje, dat als leiddier optreedt en daartoe door den herder opzettelijk mooi versierd is. Toch doen zich bij zoo'n tocht soms zonderlinge dingen voor, doordat enkele dieren ineens den troep verlaten en op eigen houtje even een uitstapje in de omgeving maken om zich eerst na lang roepen en fluiten door den herder weer bij de kudde te voegen. Alleen door zachtheid en geduld kunnen de dieren gebracht worden tot hetgeen men van hen verlangt en juist door dit laatste kan de eenigszins phlegmatische Indiaan het zoo uitstekend met zijn dieren vinden. Veel zorg behoeft hij er overigens niet aan te besteden. Zij overnachten eenvoudig in het open veld, ook al vriest het nog zoo hard. Al is 's morgens hun vacht ook met een laagje ijs bedekt, dat hindert ze niet. Tegen de warmte kunnen ze daarentegen zeer slecht en vele dieren sterven op hun reis naar de lager en warmer gelegen kuststreek.

De *Lama's* worden bij de woningen der Peruanen in open ruimten gehouden: een met steenen omgeven ruimte schijnt voldoende te zijn. 's Morgens laat men ze uit zich zelf naar de weide loopen en 's avonds schijnen zij op dezelfde manier weder naar haar nachtverblijf terug te keeren. Hare verzorging stelt dus uiterst geringe eischen. Op bepaalde tijden wordt den dieren de wol afgeknipt, waaruit men allerlei stoffen weet te vervaardigen, die het echter in fijnheid van kwaliteit af moeten leggen tegen die welke men uit de wol van de Alpaca's vervaardigt. De mannetjes blijven de wol behouden, dat is gemakkelijk bij het lasten opleggen en voorkomt verwonding van den rug, omdat er geen pakzadels gebruikt worden.

De *Lama's* bereiken ongeveer een grootte van 1.6 à 1.8 M. (de opgave bij Brehm, die men in verschillende andere werken

DE LAMA'S. GEWONE LAMA (*AUCHENIA LAMA DESM.*).

terugvindt, n.l. 2.6 à 2.8. M. is een drukfout, die in den nieuwsten Brehm dan ook verbeterd is), de schouderhoogte bedraagt ongeveer 1.2 M.

Tijdens de Spaansche overheersching in Peru hebben de Spanjaarden naar het schijnt een enorme opruiming onder de dieren gehouden. Duizenden en nog eens duizenden stuks schijnen zij gedood en verbruikt te hebben. Vandaar dan ook de weinige ingenomenheid van de Inka-Indianen met de Spaansche overheersching. Ook schijnt een soort van pestziekte, volgens Garcilasos de la Vega het eerst waargenomen in 1544 en 1545, toen ter tijde geweldig veel slachtoffers geëischt te hebben.

Tegenwoordig is het aantal Lama's door de invoering van paarden en muilieren zeer sterk verminderd in Peru en aangrenzende landen. In 1895 bevonden zich in Argentinië, waar ze in het koude Patagonië ook in lager gelegen streken gezond kunnen leven, nog ruim 47000 van deze dieren.

Of wij ook in ons land een Lamafokkerij zullen krijgen? Het zou niet geheel onmogelijk zijn. Wij meenen dat de heer Houwink te Meppel daarmee in de gemeente Havelte proeven wenschte te nemen met een paar Lama's (een wit mannetje en een bruin wijfje) die hij geheel toevallig door den huidige oorlogstoestand in zijn bezit heeft gekregen. De dieren zijn afkomstig uit een Duitsche diergaarde, vanwaar een Rotterdamsche firma ze betrok, teneinde ze voor reclame-doeleinden te bezigen. Waar echter de Rotterdamsche gemeenteverordening het bezigen van tweehoevigen als trekdieren niet toeliet heeft de heer Houwink als groot dierenliefhebber zich over de dieren ontfermd zoodat ze nu op zijn eigendommen in de gemeente Havelte een onbezorgd leven hebben. Of ze hier ook nog hun kost zullen moeten verdienen door ze als trekdieren te laten bezigen, dan wel of ze evenals het paar dat keizerin *Josephine* indertijd te *Malmaison* had, een leventje als in Luilekkerland zullen mogen leiden, zal de tijd moeten leeren.

(Slot volgt).

J. J. Hof.

HET AMERIKAANSCH DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(Geautoriseerde Vertaling).

(25)

NADAT Nathanael met behulp van Sarah zijn toilet wat in orde had gemaakt, ging hij naar oom Sam, die vreedzaam op het dek sliep.

Nathanael Mobson schudde hem onbarmhartig wakker.

„Wat zie jij er uit!” lachte oom Sam vergenoegd.

„Ik ben gestruikeld!” mompelde Nathanael.

„Zeker over Tom hè?” vroeg oom Sam hatelijk.

Nu barstte Nathanael Mobson los. Hij goot een stortvloed van scheldwoorden over Tom uit, waaraan oom Sam echter slechts weinig aandacht schonk. Want hij was dat gewoon en had er plezier in.

„Jammer,” grinnikte hij verheugd, „jammer, dat je mij niet vroeger gewekt hebt. Willen jullie niet nog een partijtje worstelen, maar dan hier op 't dek? Ik verwed er honderd dollars om, dat je wéér verliest.”

„Oom, houd op met grappen maken!” riep Nathanael Mobson woedend.

„Allright!” lachte oom Sam. „Je zou nog twee grappen ver-

koopen. Die bokserij beschouw ik als de tweede mop. Nu spoedig de derde!”

Maar Nathanael Mobson was nu juist niet in de stemming om grappen te maken. Hij stikte bijna van woede. „Tom is een bigamist!” rochelde hij, zijne vuisten ballend.

Nu viel oom Sam in zijn stoel terug en hield zijn buik vast van 't lachen.

„Bigamist!” lachte hij daverend. „Dat is je beste mop. Nu krijg je de vierduizend dollars. En ik doe er nog twintig bij voor een nieuwe broek.”

Nathanael Mobson zweeg begrijpelijkerwijs dadelijk. Op 't oogenblik waren de vierduizend dollars voor hem 't voornaamste. En hij volgde zijn oom naar voren, die nog steeds het uitproestte van het lachen.

„Bigamist! Bigamist! Bigamist!” herhaalde hij om de drie stappen.

Nathanael Mobson ontving werkelijk vier duizend dollars en teekende zwijgend een bewijs van ontvangst. Want deze kwitanties bewaarde oom Sam zeer zorgvuldig; zij moesten dienst doen bij de verdeling van zijn erfenis.

„Hij is toch een bigamist!” siste Nathanael Mobson giftig, nadat hij het geld bij zich gestoken had.

„Zeil weg, Nathanael! Maar zoo gauw mogelijk!” ried oom Sam hem vriendelijk aan. „Anders lach ik me nog dood. En dat zou je al te gelegen komen!”

„Ik zal het bewijzen!” vervolgde Nathanael.

„Hoor eens jongen!” sprak oom Sam plotseling ernstig, „ik weet, dat er gemeene kerels zijn, die voor tien dollars alles beweren wat men maar wil. Ik acht je in staat, me hier eenige van die luidjes aan boord te brengen. Zeg hun echter te voren, dat ze in elk geval veel vlugger van boord dan aan boord zullen komen. Misschien denken ze er dan nog eens over na en zien van de tien dollars af.”

Nathanael Mobson balde de vuist in zijn zak, steeg in zijn jacht en zeilde naar Tampa terug.

Maar oom Sam liep naar de trap der machinekamer, boog zich naar beneden en riep:

„Tom, jongen, zeg's, ben jij een bigamist?”

„Wat is dat?” vroeg Patrick Peppercorn nieuwsgierig.

„Een man die twee vrouwen trouwt.”

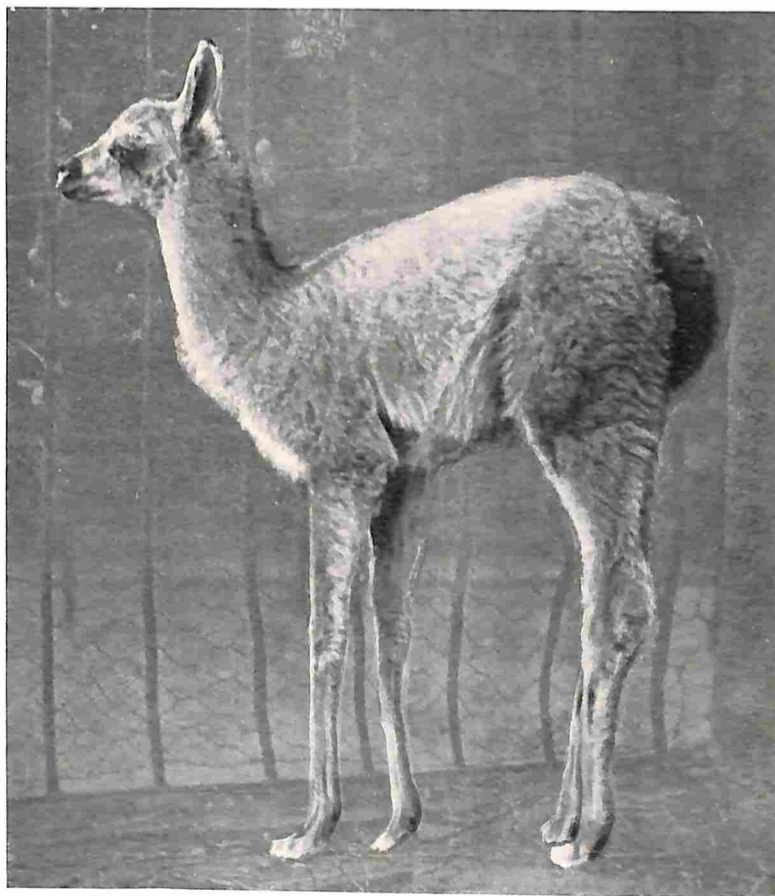
„Achter elkaar?”

„Neen!” brulde oom Sam lachend. „Tegelijk!”

„Zoo'n kerel verdient slaag.”

Vervolgens klom hij naar boven en zette zich met oom Sam achter een nieuwe flesch.

David Masterman Brown had werkelijk reeds een miljoen verspild, was door zijn familie onder curateele gesteld en ontving een maandgeld van 300 dollars. Hij vond zich zelf nu een bedelaar en had stierlijk het land. Het meest hinderde het hem, dat zijn handteekening nu geen halve cent meer waard was. Hij zocht Tom zoo herhaaldelijk op, dat Maggie er jaloersch van werd. Nadat Tom haar echter in het complot had ingewijd, deed zij ijverig mede. Zoo bracht zij eens op een avond David M. Brown mee bij het eten.

DE LAMA'S. JONGE LAMA.

David M. Brown bezit helaas niet de algemeene ontwikkeling, waarop Evangeline Cravath zulk een prijs stelde. Hij was niet meer dan een Apollo met stroo in plaats van met hersens in zijn hoofd. Zijn deelneming aan de tafelgesprekken was zoo jammerlijk, dat Maggie meermalen moeite had een geeuw te onderdrukken. En Evangeline Cravath maakte niet de geringste aanstalten, zich voor David M. Brown te interesseeren. Toch verscheen hij elken dag en de bloemstukken, waarmee hij zijn bezoek aankondigde, werden steeds omvangrijker.

Ook Elinor Club kwam nu vaker, om naar de vorderingen van de zaak te informeeren, maar zij bleef beneden. Zij was kwistig met aanwijzingen en raadgevingen, die de goede David M. Brown woordelijk opvolgde, daar hij den diepen zin er van niet vatte. Daarom lieten echter ook de resultaten op zich wachten.

Evangeline Cravath had bovendien in 't geheel geen lust een nieuwe liefde te beginnen, want de oude gaf haar nog drukte genoeg. Elinor Club's bezoeken, die steeds in aantal en lengte toenamen, prikkelden haar bovenmate.

„Patrick!” sprak ze op de haar eigen energieken toon. „Ik verlang, dat deze bezoeken achterwege blijven”.

„Allright!” antwoordde Tom zachtmoedig. „Ik zal deze bezoeken naar de Lincoln Avenue verplaatsen”.

„Ik wensch”, vervolgde zij scherp, „dat deze bijeenkomsten met dat mensch eens en voor alles uit zijn”.

„Hm!” zei Tom verbaasd. „Dat zal niet gaan”.

„Patrick!” riep zij plotseling. „Heeft zij ook wissels van je?”

„Van mij niet, maar misschien van Patrick Peppercorn!” antwoordde hij glimlachend. „Voor die wissels behoef ik evenmin bang te zijn als voor de andere. Want ik ben Tom Fleitman en heb de handteekeningen in 't geheel niet vervalscht”.

„O jij bedrieger!” steunde zij. „Nu zie ik, wat je daarmee voor hebt. Je denkt mij te ontkomen door een valschen naam aan te nemen. Maar dat zal je niet helpen. Je bent Patrick Peppercorn”.

„Ik ben Tom Fleitman!” glimlachte hij.

„Patrick, je bent een monster!” snikte zij. „Je wilt mij het hart uit de borst rukken”.

„Ik denk er niet aan, mij aan het eigendom van een ander te vergripen!” sprak hij ernstig.

„Maar dan zal ik je vermorselen!” kreet zij woedend.

„Dat zal niet gemakkelijk gaan!” antwoordde hij vriendelijk en waagde voor den eersten maal een poging om de zaak op minnelijke wijze te schikken. „En de wraak is toch zoo iets laags. Hoe onwaardig voor een man, om alleen vanwege zoo'n vodje papier, zoo'n wissel, zich te laten vangen. En hoe onwaardig van een vrouw dezen man, die klaarblijkelijk niets meer van haar weten wil, door zulke middelen vast te houden. Dat moest de vrouwelijke trots toch niet toelaten! Als hier werkelijk van liefde sprake was geweest, dan zouden die papieren al lang vernietigd zijn. Zonder die wissels is een Patrick Peppercorn gemakkelijker te houden dan er mee”.

Geeft ze mij de wissels, dan ben ik den Sniffler-man voor de huisdeur kwijt en staat niets meer mijn vertrek met Elinor Club in den weg! dacht Tom, in gespannen verwachting haar antwoord tegemoet ziende.

„Neen!” riep zij vastbesloten en sprong op. „De wissels behoud ik. Die wapens geef ik niet uit handen. En toch houd ik van je”.

Mal genoeg! dacht Tom en ging de kamer uit. Buiten stootte hij op Maggie. Zij had weer geluisterd.

„Jij ellendeling!” siste zij en ging naar haar tante.

„Maggie, mijn troost!” sprak Evangeline Cravath. „Help me, raad me. Ik ben wanhopig”.

„Wat is er dan toch, tante?” vroeg Maggie deelnemend.

„Hij wil de wissels hebben!” zuchtte tante. „En als ik ze hem geef, dan gaat hij er vandoor. Het is het eenige, waarmee ik hem hier houd”.

„O neen!” glimlachte Maggie. „U onderschat u zelf, lieve tante. U denkt veel te gering over de aantrekkelijkheid van uw persoon. Ik zou hem in uw plaats de wissels dadelijk teruggeven”.

„Neen, neen!” verweerde zich Evangeline Cravath in vertwijfeling.

„Bedenk toch, dat hij een man is!” vervolgde Maggie. „En daarom heeft hij aan elken dwang het land. Waar de wissel begint, eindigt de liefde. Geeft u hem de wissels terug, dan is 't uit met de dwang. U zult hem daardoor beschamen. En dat kan hij niet verdragen, want hij is, wat er ook op hem aan te merken moge zijn, toch een gentleman. Wees edelmoedig, lieve tante, en u zult zegevieren”.

„Daar is iets waars in wat je zegt!” antwoordde Evangeline Cravath peinzend.

„Geloof u, dat die Elinor Club tot zulk een edelmoedige daad in staat is?” vroeg Maggie nog.

„Ga, Maggie, laat me alleen!” smeekte tante in zachtmoedige stemming. „Ik zal ernstig de zaak overdenken”.

En zij trok zich in haar slaapkamer terug, om over de wissels na te denken. Edelmoedigheid en wraaklust stredden in haar binnenste. Het hing er maar van af, wie de meeste hulpstroepen zou kunnen aanvoeren.

(Wordt vervolgd).

Verborgene schatten.

Sedert eeuwen bestaat er een gevestigde meening, dat op den bodem aan het Guatavita-meer in Columbia goudstof, gouden sieraden en edelgesteenten tot een waarde van wel tien milliard begraven liggen. Eens was de omringende landstreek het gebied van Indianenstammen, welke om hun fabelachtigen rijkdom bekend stonden. Spaansche vrijbuiters verdreven deze inboorlingen en van de schatten zou weinig meer te vinden zijn, hadden niet deze wilden van ouds het gebruik gehuldigd om hun goden offers te brengen, door in de golven van het meer gouden voorwerpen en edelgesteenten te werpen. De overlevering van dit gebruik deed op den bodem groote schatten vermoeden en, schier zoolang Amerika is ontdekt, zijn er telkens weer ondernemingen op touw gezet om in het bezit van dien goudschat te geraken. Spanjaarden hebben getracht het meer droog te leggen, doch na jarenlangen arbeid bezweek een der dijken en deed het geheele plan in duigen vallen.

In 1900 is een Engelsche maatschappij te werk getogen; een tunnel werd aangelegd om het water naar elders af te voeren en in 1903 was het meer bijna droog, hoewel de bestaande voedingsbronnen zeer hinderlijk waren en de sterke regenval in dat jaar tegenwerkte. Toch werden er werkelijk een groot aantal juwelen en gouden voorwerpen uit het slijk opgedolven, zoodat vast moet staan, dat de verborgene schatten niet geheel naar het rijk der fabelen kunnen worden verwezen. Het grootste bezwaar, dat thans verder onderzoek der drooggelegde gedeelten tegenhoudt, is de verharding van het bodemslijk en verdere vondsten schijnen niet meer te zijn voorgekomen. De tonnen gouds, in de onderneming gestoken, hebben dus nog geen rente kunnen afwerpen en thans zijn de werkzaamheden zelfs geheel gestaakt. Zou een vloek der Indianen het goud voor de bleekgezichten verborgen blijven houden?

G.

Artilleristen onder de Insecten.

Een onzer lezers meldt ons, dat naast de voorstelling welke, in het artikel onder bovenstaand hoofd, in het nummer van 21 April j.l. verschenen, gegeven is over de wijze waarop de larve van den miereneter haar prooi vangt, nog een andere lezing bestaat.

Volgens Prof. Oudemans zou de larve n.l. als zij bemerkt dat een beestje in de door haar gegraven holte komt (waarvan de afmetingen door een schrijffout in centimeters zijn aangegeven terwijl dat in millimeters had moeten gebeuren) onmiddellijk snel beginnen te graven, waarbij het zand buiten de holte geworpen wordt, waardoor de wanden meer helling krijgen en de prooi naar beneden glijdt, met het reeds beschreven gevolg.

De prooi zal ook wel eens door wat uitgeworpen zandkorrels getroffen worden, doch Prof. Oudemans meent, dat dit niet het opzet van de larve is.

Foto C. van Es.

JACHTRIT DER HILVERSUMSCHE CAROUSSEL-CLUB ONDER LEIDING VAN DEN JAGERMEESTER M^r. G. KLUIJVER OP 5 MEI L.L.